Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 26 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 63 (7409). ★ Мах 3 кеп.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Горячеводски бурув тохара балхий управлене дукхагIйолча буровойша хозрасчетагIа болх бу, хIаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа алапи а премеш а телаш.

Дерригача технико-экономически хьокхамий пхе бетта план ханал цхьайтта ди хьалха кхоачашъяьй УБР коллективо. Ер бутт бовлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа тохаргда 2600 метрал чухьнахьа доацаш дола бурув. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах кходаьд 39 эзар сом. Химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, буровой остех бизза пайда ийбарах укх шера паччахьалкхенна 670 эзар сом пайда баьб. Из хул планагIа лаьрхIачул 200 эзар сома маьха дукхагIа. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 24 процент тIеххоачашъяьй бурувдетараша. Бетта юкъера лаьрхIача хIара станоаца бурув тохара коммерчески сухала задани 121,6 процент кхоачашъяьй цар.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара УБР буровойшта юкъе яьржача яхье хьалха латт Савельев Геннадийн Дудин Вячеслави керте латтача бригадай коллективаш.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера цхьоалагIча январе денз ГоспрнемкагIа вай республике болх бе йолаеннача кхаь предприятех цаI. Бервинов Виталий Петрович керте латтача «Красный молот» завода коллектив. Кердача системагIа болх бе а йолалуш, цо доккхий декхараш тIанийцар укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра, Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара. Долче, мишта кхоачашду предприяте машинашъераша шоаш денна дош? ТIанийцача декхарий цхьакхха пункт кхоачаш ца ярал совгIа, дерригача технико-экономически хьокхамий паччахьалкхен планах а лоархIабеш бац уж.

Ер шу доладелча денз хIанзлехьа планагIа лаьрхIачох цар ара ца хецаш йисай цхьа миллиони 854 эзарн сома маьха товарни продукции 963 эзар сом мах бола нормативно - цIена продукции. ХIаьта дIабахача биъ бетта продукци маьхалъякхара даькъе завода коллективана тIадиса паччахьалкхен декхар пхи миллиони 465 эзарн сом мах болаш да.

ЛоархIабац завода машинашъераш къахьегама овсарле лакхъяра, арахецача продукцега дIабода мах лохбара, паччахьалкхенна пайда бара, кхом барен хьурмат дарен заданех а. Иштта болх барах планал совгIа пайда бе лаьрхIа хиннача цар дIабахача биъ бетта ши миллион совгIа сома маьха зе даьд. Шоай потребителашта продукцена поставкаш яра биъ бетта задани а 85,7 процент мара кхоачашъяьяц завода коллективо.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане мохк социально -экономически дегIкхувлилга сихдара тIехьа къовсам лоаттабеча хьале СССР Министрий Совета болх эргабаьккха-тоабара де дезараш тIаэцарах долча дешага хьежар. Белгалдаьккхад, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, парте XXVII съезда решенешка хьежжа правительствос халкъа боахам леррагIеи динамичнои дегIакхувлара, застойни явленеш эшаяра тIадерзадаь дола доккхий экономически организационнии де дезараш тIанийца хилар. Цунца цхьана халкъа боахама доал дара эффективни система хьаелга чакхдаьккхадац. Из деш вIаший айхха бувзам болча доакъошта комплексаща цар балха методаща доал делга эргадаьккха - тоадара, центральни экономически министерствайи ведомствайи, союзни республикай Министрий Советий болх тоабара эшаш дола де дезараш белгалдаьхад. СССР Министрий Совета аппарата балха формаши методаши тоаярах йола предложенеш могаяьй.

Материальни производства сферера министерствайи ведомствайи балха перестройка яра лостамаш дийца а дийца. Политбюрос могадаьд министерствайи ведомствайи болх вIаштIехьбоаккхачен методашкен хьаIайна негативни явленеши кхоачамбоацараши дIадахара, СССР паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча Закона проекта тIа белгалдаьхача боахама доал дара кердача хьалашка министерствайи ведомствайи лоархIами функцеши хувцара де дезараш. Производствана доал дечара организационни структураштa, министерствайи ведомствайи аппарата балха стила методашта перестройка яра дола декхараш белгалдаьхад.

Республикански доал дара органий болх эргабаьккха-тоабара дош дийцад. Белгалдаьккхад, хьалхадоаха де дезараш союзни автономнии республикай Министрий Советий, халкъа депутатий краевой, областной Советий исполкомий бокъонаш шеръяран иштта територе тIара халкъа боахам комплексно дегIакхувлара, регионаш мехка цхьан халкъбоахама комплексе экономически социальнии дегIакхувлалга сихдара хьалаш хьадаран бахача наьха тайптайпара дIадехараш кхоачашдара тIехьара цар бехктокхам лакхбаран тIадерзадаь хилар. Предприятеш шоай лоIаме хилар шердар теркал а деш республикански, моттигерча доал деча органий функцеш нийсъе езаш хилар белгалдаьккхад.

Машинашъеча микроэлектроникеи автоматизации юкъейоалаяра йола центр Ульяновске хьаяра дешага хьежар, из ю фундаментальнии прикладнойи тохкамаш шердар, хIаьта иштта хьалха белгалъяьха средстваш укх пятилеткагIа а тIехьа тIайоагIача хана а арахецилга дегIакхувлар духьа.

КПСС ЦК малар мелилген алкоголизми дIаяккхара хьакъехьара соцамаш кхоачашдар мишта лел а хьежа, Политбюрос белгалдаьккхар, центрен моттигашкен ца малара вахара хьисап чIоагIдара, малар ловргдоаца хьал хьадара тоъал дукха болх белга. Цо аьттув лу общества нравственни хьал унахцIена дерзадара, къахьегама дисциплинеи правопорядоки чIоагIъяра. Цунца цхьана массанахьа лелабац из болх тIа-тIа чIоагIбеш, тIатеIIа, леррагIа, хIаьта цхьайолча моттигашка из тоъал лаьгI а беннаб. Садуаш дола хIама санна дийцад цхьайолча регионий моттигерча органаша мело ярах укх тIеххьарча хана самогон хьадар шерденнилга.

КПСС ЦК-ас белгалдаьккхар, малар мелилген алкоголизми дIаяккхаяра тIадерзадаь КПСС ЦК соцамаш кхоачашдара болх кхы а хьинарегIа бе безилга, цунна керда импульс, системность, действенность яла езилга, кхетам балара, экономически, унахцIенон, административно - правови даькъе де дезараш хьакъале шоайла вIашагIъэр вIаштIехьдаккха дезилга, ца малара хьисап долча вахара тIехьара болам дегIабоалабе безилга. Овлангара денз антиалкогольни пропаганда тоаяра, наьха салаIар вIаштIехьданнхара, цар унахцIено чIоагIъяра, наркотически службай балха материальни база дегIайоалаяран эффективность, лакхъяран де деза хаьдда гIулакхаш белгалдаьхад. Теркам тIабахийтаб, халкъа эша товараш хьадара, гIулакх дара сфера шеръяра, товарооборота план кхоачашъяра.

Советски Союзе официальни доттагIлен визит чакхйоаккхаш хиннача КПВ ЦК Генеральни секретараца Нгуен Ван Линеца М. С. Горбачева яьча нереговорий итогаш могайир Политбюрос. Къамаьлаш деча хана къаьстта теркам тIабахийтар КПСС XXVII съезден КПВ VI съезден решенешка хьежжа Советски Союзеи Вьетнамеи вахара тайп-тайпарча оагIонашка еча перестройкан эргалонийи процессашта. Боккха лоархIам болаш я советско - вьетнамски дIа-хьа гIулакхаш леладара эффективность лакхъяра, уж кердача прогрессивни формашка дахара хьакъехьа барт бар. ДIа-хьа леладеча гIулакхий хаьддача лостамех йолча соглашенешта кулгаш яздаьд. Дог раьза долаш белгалдаьккхар, дийцача дIа-хьа леладеча гIулакхийи дунен халкъашта юкъерча вахарен дешашка КПСС-ан КПВ-и хетар цаI долга. Белгалдаьккхад, Советски Союзо азиатско-тихоокеански регионе машар, цхьан боараме латтар, дикача лоалахоша санна гIулакх леладара СРВ-с дечоа дIахо а айхха новкъостал дергхилар.

М. С. Горбачева, Н. И. Рыжкова, Э. А. Шеварднадзе Франце Премьер-Министраца Ж. Ширакаца даьча къамаьлийн переговорийн итогашка хьежаб. Белгалдаьккхад, франко - советски дIа-хьа гIулакхаш леладара хьал, е цар шоайла долча хьаштний даькъе, е европейски а дунен а цар гIулакхий даькъе, вай шин мехка эшараштен таронаштен жоп луш доацилга. Советско - французски политически диалог дIахо лхьарен из кIоаргьярен динза дардоацилга белгалдаьккхад, эгара хьалха Европе а долаш, ядерно дIа-хьа духьала латтара, герзий дерригa тайпаши герзашцара низаши кIезгдара наькъашка Франце хьадда никъ лоацарг хиларах тешаш хилар дIаьннад. ЙоагI-йоагIача ведомствашта тIадиллад французски оагIонца цхьана переговораш йолча хана дIа-хьа бувзамаш чIоагIдара хьакъехьа кхайкаяь идеяши яь предложенеши кхоачашъяра де дезараш чакхдоахилга.

КПСС делегаце Греце Компарте XII съезда балха юкъе дакъалацарах, иштта Греце Премьер-Министрца А. Папандреуца яьча беседах болча М. С. Соломенцева хоамага ладийгIад. Белгалдаьккхад, КПСС делегаци Греце яхаро советскии гречески халкъашта юкъера доттагIали дIа-хьа гIулакхаш леладарн дIахо а дегIадоаладара аьттув луш долга.

КПСС ЦК Политбюро хьежар СССР Лакхехьарча Совета делегаташта керте латташ Болгаре Халкъа Республикеи Корейски Халкъа-Демократически Республикеи хиннача П. Н. Демичевен В. И. Долгихен информацешка.

ЛадийгIар КПСС делегаце Малхбузерча Берлина Социалистически цаI йолча парте VIII съезде дакъа лацарах йолча В. А. Медведева информацега.

Бийцаб социалистически мехкий коммунистически болхлойи партей Центральни Комитетий организационно-партийни балха дешашка хьожача секретарий 12—13 мае Бухаресте хиннача совещане итогах Г. П. Разумовске баь хоам, КПСС делегаце цига баь болх могабаьб.

КПСС ЦК Политбюро заседане иштта хьежар мехка чурчен доазол арахьарчен политика цхьадолча кхыча дешашка.

М. С. Горбачев Румыне вахар

КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев 25 мае Москвера официальни доттагIлен визитагIа Бухаресте вахар Румынски Коммунистически парте генеральни секретара, СРР президента Н. Чаушескус хьехагIа.

М. С .Горбачевца цхьана вахав КПСС ЦК секретарь В. А. Медведев.

Внуковски аэродроме М. С. Горбачев накъавоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членаш В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, КПСС ЦК секретараш А. П. Бирюкова, А. И. Лукьянов, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, КПСС Центральни ревизионни комиссе председатель И. В. Капитонов, кхыбола новкъостий.

Накъавоаккхаш хиннараш та юкъе вар СССР-ерча СРР гIулакхашта ханна поверенни вола Н. Стыдня, СССР-ера ГДР посол Г. Кениг.

(ТАСС).

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу: цхьайттазлагIа хержача Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси гулъе 1987 шера 29 июне городе Москве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. ГРОМЫКО.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
1987 ш. 20 мае.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо беча хоамах, цхьайттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе дувцийта оттаде лерхIаш да дешаш:

1. Мохк экономически дегIабоалабеча хIанзарча этапе халкъа боахаме доал дара перестройка ярах.
2. Паччахьалкхен вахара лоархIаме дешаш дерригача халкъо дувцара хьакъехьарча СССР Закона проектах.
3. Гражданий бокъонаш телха а еш, законагIа доаца гIулакхаш кулгалхочо леладарах суде латкъара порядках долча СССР Закона проектах.
4. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

Э. Хонеккера А. В. Власов тIаэцар

БЕРЛИН. (ТАСС). СЕПГ ЦК генеральни секретара, ГДР Паччахьалкхен совета Председатела Э. Хонеккера укхаза тIанийцав КПСС ЦК член, СССР чурча гIулакхий министр А. В. Власов.

ГДР кулгалхочо хоам бир дерригача доакъошка СЕПГ XI съезда решенеш кхоачашъяра леламах, республика къахьегамхой творчески инициативех; хIаьта иштта немецки социалистически паччахьалкхе массе оагIорахьара чIоагIъяран цун кхерамзле Iалашъяран тIадерзадаь де дезарехи.

ХРОНИКА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа советски культура даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи дукхача шерашка кепайоазоне беркате болх барахи «РСФСР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи еннай **Погибель Григорий Михайловича** — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета редактора заместитела.

ДОАКЪАР ШОРТТА ХИЛИЙТАРА

Паччахьалкхенна хьайбай продукци дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе социалистически декхар тIа а ийца, лаьрхIар чакхдаккхар духьа низ дIакхоачар деш къахьегаш хьайоагIа «Назрановский» совхоза коллектив.

Ши бIаь гектар рапс яр боахаме соахка дIайийна. ХIанз тIатеIIа хьокхаш я из. Цу балха тIа геттара дика хьокхамаш гойташ къахьег рапс хьокхаш болча Котиев Вахаси Евлоев Бексолтан.

СУРТАШ ТIА: «Назрановский» совхоза толашагIвола механизатор Котиев Ваха; рапс хьокхаш йоалла агрегат.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ГIУЛАКХАШ ЭСАЛА ЛЕЛ

Сунженски района хьайбаш леладераш паччахьалкхенна шура дIаялара ах шера планах лоархIабой тамаш я. ИоагIар 8140 тонн йолаш 21-ча мае кхаччалца дIаеннар 5200 тонн гаргга мара яц.

ЛаьрхIача гуш да план кхоачашъяра, ах шу чакхдала йисача юкъа хIара дийнахьа паччахьалкхенна 68,3 тонн дIатела езилга, хIаьта хIанз дIалуш яр 46 тонн мара яц. Бакъда, тIеххьарча хана хIара дийнахьа тIакхеташ я из. Масала, 20 мае дIаеннар цул хьалхарча дийнахьа хинначул 2,2 тонн дукхагIа хилар.

Укх деношка районе хилар тха рейдовни бригада.

Ленина цIерагIа колхоз. Ах шера план 735 тонн йолаш, 21 май хьатIакхоачаш 546,3 тонн шура дIаеннай. ХIаьта ялх бетта хьалхашка латта декхар кхоачашдара паччахьалкхенна хIара дийнахьа 4,6 тонн дIатела езача, хIанз дIалуш яр 4,3 тонн мара яц. Фуд бахьан? Цу хаттара жоп луш колхоза председатела Чэлаев Шудди Бахаевича аьлар:

— Укх шера бIаьсти тIехьайисар бахьан долаш, мошача доакъара хьакха йиш йолаш 16 мае мара дегIаяхканзар соахка гурахьа дIайийна культураш, е дIадахача шера хинначул бутт тIехьагIа. Бакъда, соахка IалашъяЬ хинна силос чакхъяллалца, вешта аьлча 10 май тIакхаччалца шура лаьгI ца еш болх бир тха хьайбаш леладераша. Цул тIехьагIа ялх дийнахьа доахана дIаяла хьаьна хIама йоацаш, хоалуш лохъелар из. Цхьабакъда, моша доакъар тела доладича гIулакх тоаделар. ХIанз хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 150 килограмм дукхагIа хул тха паччахьалкхенга йохка шура.

Май бутт чакхбоалаш хийцца пхи тонн шура йохкаш хургда тхо хIара дийнахьа. ХIаьта дIахо йодача хана кхы а лакхъергья. Шера планагIа йоагIачул совгIа паччахьалкхенга 5—6 тонн шура йохкаргья оаха хийцца.

РЕЙД

Хьайбашта мишта Iунал ду хьожаш чакхдоалаш тхона бIаргадайнар, шоай декхар кхоачашде царна карагIдаргхиларах тешал деш дар.

Цу боахаме 270 гектара тIа люцерна я. Кхаь звенос кхею из. Духхьашха мошача доакъара чуэца лаьохIад. ХIанз Хушпаров Вахий звенос кхеер я цу гIулакха хьокхаш яр. Дезала подрядагIа болх бу цу звенос. Иштта къахьегаш я вож ши звено а.

Доахана дика Iунал ду Кирова цIерагIча колхоза подрядагIа болх беча шурий ферме а. Цхьабакъда, рационага хьежжа доахана дIадала хилаш хIанз хьатIакхухьаш дола моша доакъар. Шура хIара дийнахьа тIакхеташ яле а, паччахьалкхенга из йохкара ялх бетта план кхоачашъе колхоза хьайбаш леладерашта карагIдоале тамаш я. ХIана аьлча, тIакхеташ яр дIалаьрхIача а ах шу чакхдала йисача юкъа хIара дийнахьа йиъ - йиъ тонн дIатела мара вIаштIехьдаргдац цар. ХIанз йохкаш яр 3,1 тонн я, план кхоачашъяра эшар — йисача хана хIара дийнахьа 5,4 тонн. Цу тайпара, ах шера планагIа дIа ца луш 60 тонн йиса мегаш я. Керттера бахьан — хьайбаш Iангара дахара соахка кхоачам боллаш доакъар Iалашдаь ца хилар.

Кхы а вогIа да «Победа» колхоза хьайбаш леладерий гIулакхаш. Ах шера планагIа 830 тонн йохка езача, 21 май хьатIакхоачаш екхар 423 тонн мара хиланзар. Хьалхашка латта декхар кхоачашдара 1 июль хьатIакхача йисача юкъа хIара дийнахьа итт тонн гаргга шура йохка еза цар, хIаьта хIанз дIателаш яр 3,9 тонн мара яц.

Бакъда, тIеххьарча хана тIакхеташ я шура. Май бетта ялхайтталагIча дийнахьа хинначул 121 килограмм дукхагIа дIаелар ткъоалагIча дийнахьа. Цул совгIа бахача нахагара а ийю шура — тIеххьарча хана хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача кхо бIаь килограмм. ХIаьта а ах шера планагIа дIа ца луш ши бIаь тонн шура йиса мегаш я.

Цу хьакъехьа колхоза керттерча зоотехника Бузуртанов Мухьмада ах шера яр кхоачашъе вIашгIехьа доале а шура йохкара шера план кхоачашъе карагIдаргда яхаш дувцар башха тешалуш дац.

Колхоза ферме долх тхо. Хьашка дилла моша доакъар дуаш шин карта латт доахан. Хьаь чура Iэзаракхийса доакъар улл, хьайбаша когаш тIабетташ из доаду. Хьайбаш леладерий къахьегам вIаштIехьбаккхара йоакхо яц колхозе.

— РационагIа доагIачох а ах мара лац доахана моша доакъар.

Соахка Iалашдаь доакъар март бетта чакхдаьлар колхозе. Цул тIехьагIа декъача тийлар. ХIанз мукхаца дIаэзь рапс хьокхаш ба колхозхой. Хий тохаш доацача лаьтта дIайийна хинна из а эсала я. Ах планагIа доагIа моша доакъар мара далац цигара.

—Кхыдола хьайбаш доацаш, 667 етт ба тха боахаме, — йоах М. Бузуртанова. — Рационага хьежжа кхаба делча из тоъаргьяц царна кхаь дийнахьа а. ХIаьта люцерна хьакха йиш йолаш дегIаенаяц хIанз а.

Иштта из нийсдалара, шеко а йоацаш, бехк колхоза агрономически служба ба. Цхьабакъда, доахана хIанз санна мара доал ца дой тамаш я шура йохкара шера план кхоачашйой.

Шура йохкара план кхоачашъе доккха новкъостал дергдар, бахача нахагара из ийяро. Цхьабакъда, иштта из деш «Победан» XIX партсъезда цIерагIен ши колхоз мара яц. Из ховш бац-теш района кулгалхой? Пайда па эцаш хIана йитай иштта йоккха резерв?

М. ОГАНЯН,
Нохч - ГIалгIай Госагропрома хьайбаш леладара йолча отдела хьалхалатта специалист.

Т. КОЛЕСНИКОВ,
«Знамя труда» газета болхло.

М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец корр.

21 июнь ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОАХАШ

КОЛЛЕКТИВАША МОГАБАЬБ

Ший чаккхенга тарга кхоачаш латт хоржама кампане лоархIамегIа йола этап — моттигерча Советий депутатий кандидаташ увттабелга.

Первомайски станични Совета депутаталла кандидат оттаве декхарийла бар «1 Мая» цIерагIча колхоза тракторни бригаде хиннача собране дакъа лаьцараш, хIаьта бувца белгалбаьхараш кхозза дукхагIа хилар. Массане а лоархIаш, сий деш нах бар стансовета депутатий кандидаталла оттабе лаьрхIа бригада учетчик Т. Шуваева, колхоза экономист Л. Захарова, кагирхой хьехамча, боахама ветеран, тракторист М. Соломатин, бригадир, КПСС райкома бюро член Г. Морозов, механик В. Прошин, тракторист В. Горшенев.

Шоай декхараш тIехдика кхоачашдеш, производстве лакха хьокхамаш гойташ, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш, даим кердадар лехаш, хьинар долаш ва ялхxе а, хIаьта совле шиннега мара кхача йиш яцар.

Уж малаш ба гучадаьлар гуччахьа, принципиальноста хьале ерригa кандидатураш йийцачул тIехьагIа. ДукхагIчар хьал а лоацаш. Первомайски станични Совета депутаталла кандидаташ оттабара коллективо могабаьраш бар бригада учетчик **Шуваева Татьяна Алексеевнан**, КПСС Грозненски райкома бюро член, бригада кулгалхо **Морозов Георгий Петровичи.**

Шеррача демократизма, шоаш тешам луча наьха оамалех, хьинарах, гIулакхех дола бакъдар гуччахьа дувцача хьале хилар Грозненски райсовета депутаталла кандидаташ увттабара къахьегамхой собранеш гэз чакхйоахача Грозненски завода, Ермоловски мехлесхоза, «Староюртовская» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрика къахьегама коллективашка. Укхаза белгалбаьхараш ба лаборант **Новик Любовь Алексеевна**, болхло **Деркезенов Наурпик Нуреденович**, болхло **Курбанова Нуржан Салавдиновна**, птичницаш **Дикиева Залва Сайдиевнан, Вахабова Лидия Егоровнан.**

Пригородненски юрта Совета депутаталла кандидат оттавара дукхагIчар хьал а лоацаш, хин боахама министерствана чуйоагIача № 1 йолча автоколонна къахьегама коллективе хиннача собране могаваьв водитель **Дахаев Абу Дузаевич.**

Ховш ма хиллара, Шалински районе эксперимента хьале чакхдоаккхаш да моттигерча Советий депутаталла кандидаташ дукхамандатни хьисапе оттабелга. Эксперимента маIан сенах латт аьлча, из латт хоржамаш деча хана округе гIолла мамогга дукхагIа кандидаташ белгалбахарах. ХIаьта цагахьа санна могабаьраш округе гIолла харжа безарел дукхагIа хуле, кIезигaгIа хьаллаьца хиннараш резервни лоархIаш хургба.

Шеррача демократизма хьале яьча собранешка Шалински райсовета депутатий кандидаталла оттабе могабаьб цементни завода машинист-крановщик, комсомолец **Мадаев Мехдин**, «Чечингводстрой» треста чуйоагIача ПМК-5 газоэлектросварщик, коммунист парте Шалински райкома член **Муцухаев Болат**, «Джалка» совхоза шурий - товарни ферма доярка **Исраилова Зарган**, боахама профкома член, ветеринарни техник **Вахмурадова Зоя,**

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ХЬАЛХЛЕ ЯЬККХАЙ

ДIадахача шера шурен дулхн дохкара планаш толаме кхоачашйир Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьайбаш леладераша. Пятилетка шоллагIча шера мехка Кхачан программа кхоачашъеча кхы тIа продукташ дукхагIа яхара социалистически декхараш а тIанйца, хьинаре къахьегаш ба уж. Цар дош деннад Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дуза юбилей дикача къахьегама совгIаташца дезде, шера планал совгIа паччахьалкхенна 100 центнер шурен 50 центнер дулхи дIадала.

Мишта кхоачашду колхозхоша шоаш тIанйца декхараш? ЦхьоалагIча квартале цар даьча балхий итогаш дика я. ПланагIа йохка йоагIар 230 тонн йолаш, паччахьалкхенга шура ехкай 265 тонн, хIаьта дулх дIаденнад 58 тонн, планагIа дохка доагIар 30 тонн долаш.

Из толам баккха низ дIакхаьчаб колхоза правлене, партийнии профсоюзнии организацеша хьайбай продукташ алсамйоахаргйола наькъаш а лехаш, хьалхалаттача боахамий опыто дIа ма деххара балхаш вIаштIехьдахарах. Иштта, карарча шера цхьоалагIча квартале хIара кхоабача Iаттагара 738 килограмм шура яьккхай цига. Из соахка цу юкъа яьккхачунца нийсйича 135 килограмм дукхагIа я. ХIара бIаь Iатта тIехьара 29 Iаса хьакъоастадаьд плаенагIа хила доагIараш 20 долаш. ДIадахача шера цу юкъа хиннарашца нийсдича уж а 52 процент дукхагIа да. ЦхьоалагIча квартале хIара бежана дийнахьа 462 грамм дулх IотIадеттадалийтад, планагIа хила доагIар 370 грамм долаш. Дика дорстадаь хиннад дулха паччахьалкхенна дIачуденна хьайбаш.

Укх шера цхьоалагIча квартале хьайбай продукташ дукхагIа яхаран паччахьалкхенга йохкаран республика колхозашеи совхозашеи лелаьча социалистически яхье доккхий толамаш дахарах хьалхара моттиг а хьожаеш, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа яьккхай «Советская Россия» яха колхоз.

Цу доккхача совгIато хьинар кхы тIа айдаь къахьег доаркаша, скотникаша, зооветеринарни специалисташа апрель бетта а. ХIанз хIара дийнахьа 3630 килограмм шура дIалу цар паччахьалкхенна. ДIадахача шера укх деношка йохкаш хинначунца нийсйича из 500 килограмм гаргга дукхагIа я. ХIара кхоабача Iаттагара 9,6 килограмм йоаккх.

Уж толамаш доахача къаьстта белгалбаьннаб доаркаш Абдулазимова Тумиша, Межидова Зура, Эльмурзаева Умакулсум, Гайрбекова Люба, Эдихаджиева Марха, Циндаева Хазан, кхыбараш. Яхье хьалхара моттиг яьккхай Абдулазимова Тумишас. Кхаь бетта хIара ше хьожача Iаттагара 1200 килограмм шура яьккхай цо. Керда шу хьатIаотташ ший хьокхам 4,5 эзар килограммага дIатIакхоачабе уйла йолаш я хьинар дола доярка. Цунца нийсбала гIерташ къахьегаш болча вокх доаркаша а дикка тIехкхоачашъьй шоай планаш.

Шоай декхараш толаме кхоачашду детташ дола доахан а дулха лаьрхIа дараш а кхоабаш болча скотникаша Абакаров Хьасана, Усманов Батарбе, Юнусов Джунида, Катаев Iаьлас, Курбанов Хьамида, Ларсанова Маликас, кхыбараша. Эггара дикагIа къахьег дезалий подрядагIа болх беш йолча Ларсановас. ХIара ше кхоабача къонача хьайбана 841 грамм дозал IотIадеттадолийт цо, планагIа кхетийта доагIар 500 грамм долаш.

Керттерча даькъе уж толамаш даха аьттув боал хьайбаш леладерий болх бригаднии дезалийн подрядагIа вIаштIехьбаккхарах. Детташ дола доахан леладу бригадни хьисапе, хIаьта Iаьсийн дулха лаьрхIа дараши — дезалий подрядагIа. Цу тайпара къахьега баьлча гIоне дикка лакхденнад колхозхой алапеш а. Цудухьа бухсоцдаш хьахинначох шоаш фу эпаргда ховш болча доаркаша, скотникаша хьинар ца кходеш къахьег. ХIаьта цхьа бутт, квартал дIа а яхийтац боккха толам ца боаккхаш.

Къаьстта боккха теркам тIабахийтаб председатела С. Амхадова доакъара база чIоагIъяра. Цудухьа дикка шердаьд люцерна, хьажкIаш, кхы тайпа дукхеи хьаьнеи доакъар луш йола культураш тIайола кхаш. Уж хьалкхею хиш дехкача лаьтташка. ДIадахача шера механизаторий низ дIакхаьчар шоай хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Iалашде.

Колхоза керттерча специалисташа М. Цамаевеи Н. Козловеи кулгалдеча служабаша хан-ханнахьа зооветеринарни мероприятеш чакхйоахаш хиларах геттара кIезига да цамогаш а хинна тIерадаьнна хьайбаш. Хьалха дIанхача шерашка тIерадувлийташ хиннаращца нийсдича цхьоалагIча квартале тIерадаьннараш массехказа кIезигагIа да. Специалисташа шоай низ дIакхоачар ду дIахо йодача хана шоай хьайбаех цхьа бежан тIера ца далийтара.

Колхоза специалисташа боккха теркам тIабохийт доахан Iаьхара ца дитара. ДIадахача шера хIара бIаь Iатта тIехьара 96 Iаса хьакъоастадаьд цар. Из боккха толам ба. Иззал Iаьсий хьалкхедаь боахамаш дукха дац республике. Цу факто а къаьгга хьахьокх шоай служебни гIулакхаш бехк боаккхилга йоацаш цар кхоачашдеш хилар. ХIаьта къаьстта белгаваьннаб осеменатор Эгиев Джамли.

— Карарча шера ялх бетта планея совгIа паччахьалкхенна 56 тонн шура дIаяла лерхIаш да тхо, — йоах колхоза керттерча экономиста Гасанян Рубена. — Планал дукха дукхагIа хургда дехка дулх а.

С. АУШЕВ.

Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача домостроительни комбинате къаьстта дика къахьегаш я шийтталгIча пятилетка шоллагIча шера Усманов Руслан Рамзанович керта латтача цхьоалагIча отделочни участка коллектив. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цо укх юбилейни шера ше тIайица декхараш тIехкхоачашца деш. ХIанз участка гIишлонхоша отделочни балхаш ду Грознерча 72 квартира йолча цIагIа. Из эксплуатаце дIадала дезаш да укх шера июль бовча деношка. Цу цIагIара отделочни балхаш 10 апреле дIадола а даь, йиллача ханал хьалха йистедаха лерхI цар.

Дукха бригадаш я участке шоай декхараш массаза а тIехкхоачаш а деш. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъайолхаш. Царех цаI я Купченко Александр Владимировича кулгалдеча отделочникий бригада коллектив. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо ший норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. Уж толамаш доахача дизза дакъа лоац отделочницаша Инаркаева Зулпас, Кузяшова Галинас, кхыбараша.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир А. Купченко, отделочницаш З. Инаркаева, Г. Кузяшова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Болхлочун уйлаш

ФУД БАРГАЛ ЕТТАР?

Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-5 со балха вена цхьа шуи кхо бутти ба. Цу юкъа Урожайная яхача улица тIера школа «дика» яха оценка а йолаш дIалуча дакъа лаце, цхьан бетта доагIача алапех вала, юкхера партийни взыскани яра кандидат хила кхийнад са. Долче, цо шаьра хьахьокх СМУ-5 коллективацара къаста лаьрхIа со воацилга. Участкай начальникаш а болаш, биъ бетта баьча балха итогаш яь партийни бюро хилча денз наб яйнай са. Уйлаш кегаенна, хIаьта из цхьа бахьан доацаш а дац..

«Оршот — хала ди да», оалаш да. Сонеи са новкъосташтей оршот да а да из хала ди. ХIара оршот ди механизмаш ца тоъаш хиларца дIадолалу тха. Заказчика а тхоай а цIерагIа УМС заявкаш ю оаха объект «йоагаш» я экскаватор, кран сихха хьа ца яйте, аьле. Цох хIама хилац. ТIаккха тхоаш долх управлене дехар де. Цхьаннех доаллача ираза делкъел тIехьагIа хьакхоач техника. Из-м наггахьа мара хулаш хIама дац. ДукхагIа йолча хана даьсса юхадерза дезаш хул.

Цу хана, вIалла тхона гаьна а йоацаш, болх ца беш латташ хул кран, бульдозер, экскаватор, цхьабакъде водитела путевка тIа СМУ-5 язъьяц, СпецСМУ язъьяй. Иштта нийсделар Урожайная яхача улицагIа оаха школа хьалъеча хана а. Тхона чIоагIа эшар кран, хIаьта бIаь метр мара гаьна йоацаш ССМУ объект хьалъеча мукъа йолаш латтар из. Бакъда, тхона хьаяла тиганзар, хьанна хов тхоашта эше а, аьнна.

Оаха хьадер юкъара гIулакх долга кхетаде хала да - хьогI? Дац. ХIанз мукъагIа кхетаде деза, айхха бувзам болаш хила деза зама хьэтталга.

ЧИУС-е а цун подразделенешка а вIашагIъехка я къахьегама коллективай советаш. Цхьабакъда, уж болх беш яц.

Нагахьа санна управленена чуйоагIача моллагIча подразделене кхоанарча дийнахьа механизмашта бе болх беце, кхычахьа эшача дIаяла мегаций уж? Хьабе болх беце а шоай кулг-кIал лоаттаю, кран е экскаватор. Цу тайпара дукха моттигаш нийсъеннай тхона «Ипподромный» яха комплекс хьалъеча, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе Г-43-107 яха установка хьалъеча, къаьстта из доагIаш да автомобильни кранашта, хIана аьлча, чIоагIа уж эш тхона.

Е укх тайпара масал. Г-43-107 яха объект хьалъеча бетонни балхаш дара УМС-ра халла кран яккха вIаштIехьдаьлар тха СМУ кулгалхой. Крановщик В. Кашкин опыт йола говзанч ва. Цхьабакъда, хаданза кран йохаш хиларах тхона де новкъостал доацаш вусар. Сахьата болх биче — кхаь сахьата сеца латтар кран. Оахоша фу дергда ховш дацар тхо. Бизза бутт баьлар керда техника ехаш удаш тхо лелаш. ХIаьта массанена а дика хов Г-43-107 яха установка мел лоархIаме объект я. Тха управлене тахьанарча дийнахьа цига деш дола балхаш эггара чоалханегIа да. Нагахьа санна кхыча подразделенеша цигара гIишлон балхаш йисте доахаш латте, оаха хIанз мара уж дIадоладаьдац. ХIаьта тхо йисте ца даьлча из объект эксплуатаце дIаяла йиш яц. Из дика хов массанена а.

УМС кулгалхошка дехар де аха дезаш хул тхо монтажни балхаш дIадоладайтара котлован йисте яккхар, ГЗЖБК аха дезаш хул бетонни колоннаш хьаяйтар дехаш.

Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене оттаяьча графиках цу объектера дерриги балхаш электромонтажникашка дIадала дезаш да цхьоалагIча июне. Цхьабакъда, цу декхарех лоархIадергдоацилга шаьра гуш да.

Эшар фуд аьлча, хьаи сан ца а яхаш, вIаши айхха бувзам болаш къахьегалга.

М. УМАРОВ,
СМУ-5 болхло.

Грозненски экспериментально - механически заводе дукха болхлой ба Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейя сийна тIайица декхараш тIехкхоачащдеш. Царех ба механически цехера токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Знатков Виктор Пантелевич, Гечебаев Юрий Магомедович, Очередько Николай Васильевич. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130—135 процент кхоачашъю цар. Цудухьа графикал шинкхо бутт хьалха а баьнна, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъеш хьабоагIа уж. Овсаре къахьегарал совгIа шоаш хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара а хилийтац цар. Цудухьа ОТК контролерий тIахьожам боацаш дIайохийт цар продукци.

СУРТА ТIА: токараш В. Знатков, Ю. Гечебаев, Н. Очередько кийчъеча продукцега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР Закона проект ювцаш

ВЕТЕРАНА ЛОВ

Гудермесски медицински инструменташ еча завода кузнечно-штамповочни цехе пхийтталагIа шу да Маазов Мухьмада кузнец-штамповщик волаш болх бу. Къахьегам дукха безаш, коллективо лоархIаш саг ва из. Кузнеций - штамповщикий балхах тийша ба смежникий — слесарно-механически, шлифовально-полировочни цехий болх юкъах ца бувлилга. Нагахьа санна поковкаш ца хуле болх боацаш бусаргба слесараш а полировщикаш а. Из дика кхетаду Маазова. ХIара дийнахьара нормаш 140 процентал чухьнахьа кхоачаш яц цо. Иштта къахьегара оарцагIа боах цо шийца болх бу новкъостий а.

Маазовца къамаьл деш цо дийцар Паччахьалкхен предприяте (объединене) СССР Закона проекта тIа боахама доалдара методаша ший теркам тIаэзалга.

— Хетаргахьа кулгалхо харжара керда система юкъейоалаяро тоадергда боахама кулгалделга, коллектива хьалхашкара цун бехктокхам лакхбергба, — яхаш дувц Маазова. — Закона проекта тIа аьннад: «Дукхача хана денз зе деш, цо арахецаш йола продукци хоатташи дIаэцаши йоаца предприятеш дIайоахийла», аьнна. ЧIоагIа нийса хIама да из. Сенна эш пайда цу луш йола предприятеш. Цул совгIа, Закона проекта тIа са теркам тIаозаш я ер моттиг а: «Материально-техническии Iалашон органаш декхарийла я шоай ханнахьа предприятеш мел эшачунца Iалашъе». Цу тIа са IотIатоха безам бар: **«Предприятеш ханнахьа материальни ресурсашца Iалаш ца еча органий кулгалхой бехктокхме озалба», аьнна.**

Н. БОРИСОВ.

МАССАЗАРА ОАМАЛ А ХИННА ДIАЭТТАД

Кийча продукци потребителла дIайохьийтача даькъе тIеххьара звено лоархIаш я тха подразделени. Машиннаькъа вагонашца, автомашинашца оаха дIакхухьийт «Горянка» яхача мебела комплекташ, креслаш, гIандаш, серванташ, тIоаргацаш. Цхьан дешаца аьлча, объединене ара мел хеца продукци заказчикашка дIайохьийтараш тхо да.

Аттачарех бац тха болх, бетта 110 — 120 вагон, хIара дийнахьа 2—4 машин — иззал продукци арайолийт оаха. Транспорт сеца латтийта практически дIададиннад таханарча дийнахьа.

Е. Сергиенкос кулгалдеча сбыта отделагара дIадоладенна объединене автотранспортни службага кхачалца йолча службаша беш бола болх вIаши айхха бувзабенна хиларах вIаштIехьдаьннад из де.

Укхаза чIоагIа лоархIаме да диспетчерски служба лерттIа болх белга. ХIаьта Ю. Кравченко керте латтача диспетчераша шоай декхараш дизза кхетадеш къахьег. Къаьстта ка маьхала йоалаш болх бу диспетчераша Р. Аушева, А. Чапанова, Х. Сулейманова, М.-С. Чахнева.

Грузчикий болх бригадни кепара вIаштIехьбаккхаро, даьчун итогаш еча хана къахьегама юкъе хIаране лаьца дакъа теркалдеш хиларо таро хилийтай цу производственни подразделене гIулакхаш бокъалгахьа даха. Укхаза кхычарна масал телаш болх бу грузчикаша В. Никифорова, Б. Тафтиева, А. Тепсаева, кхычар. Къаьстта белгалбаккха боагIа Б. Цороев керте латтача бригадни совета болх. Боккъалдар аьлча, грузчикех тийша дукха да тха балха тIа. Уж ма бий вагонаш тIа, йоккхача автомашинаш тIа мовхьаш тIадоттараш.

Дукха ха йоацаш цу бригадера балхара дIаваьлар ши грузчик. Балха темпаш лакха хиларца тар ца луш дIабахар уж. 30 тумага дIакхоач укхаза болх беча наьха юкъера алапи.

ЧIоагIа лоархIаме болх ба кийчача продукце склада болхлоша бер а. ХIаране санкетам лаиха хиларах тийша да укхаза деррига а. Из гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад склада заведующе О. Батыжева. Наьха барт чIоагIбе ховш, керда толамаш даха уж оарцагIбоахаш, наха эпачунга хьожаш саг ва из. Цудухьа хаддаиза дика я коллективера къахьегамеи производственнии дисциплина. Укхаза ма могга дукхагIа пайда эца гIерт сага фактора лоархIам лакхбарца.

Цу нахагара масал эца гIерташ къахьег кхыча подразделенешкарча наха а. Дика къахьегарца белгалбаьннаб укхаза объединене водителаш А. Вазарови Н. Савкини.

Сона хетачох тха хIанз йолча ритмах къахьега деза объединене филиалаша, цехаша, участкаша, хIана аьлча, итогаш дог хьесташ хургья. ХIаьта тха итогаш укх тайпара я. ДIабахача биъ бетта заданел совгIа потребителашка дIаяхьийтай 50 «Горянка» яхача мебельни гарнитура комплект, эзар совгIат гIанд, пхьегIаш лелаю 20 шкаф.

Объединене гIолла дIалаьрхIача сбыта отдело (тха склад а цунна чуйоагIа) хьалхара моттиг яьккхар Майна хьалхарча социалистически яхье.

Таханарча хано ше хьалха ма доахий кхыча тайпара къахьега йиш йоацилга.

Т. ВАРТАНЯНЦ,
Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача мебельно - дахчан хIамаш еча производственни объединене кийчача продукце склада комплектовщица.

Керда объекташ хьалъеча

«МОДЖ» ЯЬННА ГIИШЛО

Иштта цIи тиллай Сунженски района Орджоникидзевская яхача станице бахача наха укхаза хьалъеш латтача маьхк еча кердача заводах. ХIаьта цунах из алар кIал кийле йоацаш а дац. БархI шу да гIишло хьалъеш латта. Завод эксплуатаце дIаяла еза ханаш дуккхаза тIехъяьхай. Тахан а цигара гIулакхаш да веларгволаш дац. Карадерзаде дезача 1 млн. 200 эзар сомах хIанз а тIехь 362 эзар сом карадерзаданза да. Генподрядчика — «Севкавкоопстрой» треста чуйоагIача ПМК-5, заказчина — респотребсоюзо, дош деннад карарча шера объект эксплуатаце дIаяла. ХIаьта юхедиса балхаш дукха да. Хьалъеш латтача объекте водаш сона хетар укхаза балхаш «кхехкаш» хила деза-кх, аьнна. Сона дагахинна уж уйлаш гIишло еча дIакхаьчача ехар. Тамашийна сатем бар укхаза лаьттар. Штукатурка еш йоаллар массехк кхалсаг, бетон чуйотта дагахьа волаш цхьан лаьттан чIегилга тIа Iо а хайна, гIаьленаш увзаш вагIар массехк зIамсаг, болх беш воаллар пишкаш йоттар —веррига а объекте хиннар кхойтта-вийтта болхло вар.

— Укхаза къахьегача бригада чувоагIа 19 саг, — йоах участка прораба Имагожев Злудина. — Цхьабараш цхьаьца бахьанех ара ца бовлаш бисаб.

ТIаккха йист ца хулаш цхьа ха а яьккха, тIатехар: — Къайла сенна кхухьаргда из, ма дарра дийцача наьха безам бац укхаза болх бе, дукха дIаух. Масала, духхьал укх бIаьсти балхара дIа а ваьнна, мехка кхыча областашка къахьега дIавахаб дикагIвола ворхI специалист. ХIаьта дIабаха кийчбенна кхы а ба.

ХIана совцац укхаза нах? МалагIаш да бахьанаш? Уж хаттараш аз дир болхлошка. Штукатурщицаша Хампиева Лидас, Халдиева Лемкас, Плиева Мовлатхана, кхычар яхар цаI дар: «Во да тха къахьегама хьалаш. Масала, кулг-кара хьалтIайоах оаха растворах йиза ведраш. ТIаккха пхьарсаш сов кIаьд а дале, штукатурка е низ хилац. Цхьанна а оагIарахьа вIаштIехьдаьхадац бытовой, салаIара хьалаш. Гонахьа столови ца хиларах бIайха кхача баа таро яц. Делкъа хана салаIа, болх йистебаьначул тIехьагIа кулг-юхь дила моттиг яц. Цу дерригнена IотIатохал оаш бетта 120 — 130 сомал дукхагIа оаха алапи эцаш ца хилар. ТIаккха хьан безам боагIаргба укхаза болх бе?

Халахете а, болхлоша дувцар бакъда. Шеко яц цхьаькха цхьан хIаман а: йоккха балха опыт а лакха разряд а йолча специалисташка цу алапех болх байта хала да. Цу хьал тIа гIишлонхой кхачара бахьанаш объективни да, йоах ПМК кулгалхоша. Алапен фонда перерасход хиннай... Бакъда, объекте къахьегаш боахкача наха бала бац перерасход хиннай е хиннаяц. Царна хьабаьча балхага хьежжа алапи деза. ХIаьта сел объективни а дий-хьогI кулгалхоша хьалхадоаха бахьанаш. ГIулакх цу тIа кхоачадаьраш уж шоаш ма бий. ХIана хиннай алапен фонда перерасход? ДIадаьннар сенна дувц аргда сох, хIаьта а ца хьоахадича далац цун бахьан. Аз лакхе ма аллара, бархI шу да керда завод хьалъю. Хьадаь дукха хIама хиннадеце а, алапи дIатела дийзад. Мишта? Приписккаш а еш. ДукхагIча даькъе из наьха духьа а даьдац. Массехк эзар сома балхаш карадерзадаьд, аьнна из плана юкъедахийтар духьа даьд. Из леладаьд хIара шера. ХIаьта цу гIулакхa бехке вар арахьара тIавена саг мичав. ГIулакх цу ден тIа хIана кхачийтад ПМК начальника И. Лоса? ТIаккха хIана хьадийхадац цунгара доагIар?

ЛоархIаме гIишло хьалъеча тахан гIулакхаш эсала лелара бахьанаш, новкъарле еш дола хIамаш кхы а дукха да. Царех цаI — материалаш ца хилар. Ханнахьа хьаяхьац, масала, кирпичкаш. ХIаьта хьаенарех а ахнел совгIа яраш йох. ШоллагIа, балха хIанз чIоагIа Iаткъаш йола проблема я эшаш йола материал хьатIаяя, кхыдола гIулакхаш чакхдаха транспорт да хилар. Бакъдар дийцача, ПМК-5 кулгалхой, вIаштIехьдалац укхаза ма эшша шоай транспорт лоаттае, хIана аьлча, дукха объекташ я цо республике хьалъеш. ХIаьта массанахьа а техника дIакхачац. Цудухьа цу тайпара моттиг эттача гIишлонхошта оарцагIбовла безар района кулгалхой. Цхьабакъда, геттара кIезига да цар шоай лоархIаме объект хьалъеча лоаца дакъа.

— Дукха ха йоацаш, гIо деха вахар со райкоме — яхаш дувц прораба З. Имагожева — Амма, цхьан кабинетера вокх кабинете дIахьежавар мара, хьадда новкъостал деш е са гIулакха сагота волаш саг вацар. Юххера а района РАПО председатель В. Попова раьза хилар со тIаэца. Сага ма дола да цо сона даь новкъостал а. Агропрома районни ремонтни предприяте начальника цIерагIа укх тайпара каьхат яздир: «Шоай таронашка хьежжа транспорт тела ахкарна».

Уж дешаш кхы комментареш эшаш дац. Цо къаьгга хьахьокх района эша лоархIаме социальни объект йистеяккхара кулгалхой мел сагота ба. Уж беце а, цхьабакъда, цу деша сагота ба районе баха нах, чIоагIа хьеж уж маьхк еча кердача заводага, ХIана аьлча, къаьнарча заводе хьаю маьхк таац наха, из дика хилац оборудовани тишъенна хиларах. ХIаьта керда завод болх бе йолаелча таро хургъяр дийнахь-буси 39,6 тонн маьхки маьхка изделеши арахеца. Вешта аьлча, кхычахьа дIакхахьийта а шортта дика маьхк хургъяр.

Дог лазаш хилча укх шера эксплуатаце завод дIаялийтара кхы а дукхагIа гIо де йиш яр района кулгалхой. Мегаций субботникаш, воскресникаш вIаштIехьдаха? Хетаргахьа, мукъача деношка укхаза къахьега раьза воацаш саг хургвац, къаьстта кагирхой, комсомольцаш.

ХIаьта хIанз укх сахьате района а респотребсоюза а кулгалхоша из гIишло еча лоаца дакъа духхьал формана деш да. Дувцар бакъдеш цхьа масал доаладергда вай. Объекте эшар фуд хар а сихха новкъостал дар а духьа лаьрхIар хIара шинарча дийнахьа укхаза респотребсоюзеи районеи кулгалхой вIашагI а бетталуш, планеркаш е. Дагалаьцар — дика хIама. Амма, пайда бий дош гIулакхашца чIоагIдеш ца хилча. Цу тайпара планеркаш еш тхона-м дайнадац, йоах гIишлонхоша. Хьакимаш царна наггахьа мара гац. ХIаьта хьавенар а царех хьулавала гIорт. Кулгалхой шоаш а дукха тIера хилац болхлошца вIашагIкхетараш чакхдаха. Со объекте волча хана укхаза хьакхаьчар йоккха комисси. Цунна юкъе бар «Севкавкоопстрой» треста, респотребсоюза, ПМК-5, района викалаш. Уж объекте чубаьлача цхьа хIама зийра аз: делкъа ха хьатIакхача кхы а сахьат доллаше, мича бахар ца ховш къайлабаьлар беррига болхлой. НийсагIа аьлча, «совлен» къамаьлаш ца дайтар духьа комиссех дIалочкъабаьбар уж. Новкъа хилар сона из. Бакъда, кхы а чIоагIа бохам хилар сона цу викалех цхьаь цхьаннена болхло дага ца вохар, цунца къамаьл де безам ца хилар. Цудухьа оала хургда-кх гIишлонхоша: «Комиссеш хьа а йоагIа дIа а йолх. ХIаьта тха проблемаш йолчча тайпара юс».

Халкъо хозахета арадаькхадац: «Iай эша соалозаш аьхкий кийчъе» яха кица. Хозахета дагадехадац тахан из вайна. Керда завод хьалъяьйнаяр, аьнна маьхк хургъяц. Из болх бе дIайолаялийта эш дукха керда болхлой, маьхк е ховш бола специалисташ. Цу деша хIанззе уйла е езар района, хьадда аьлча, Сунженски РАИПО кулгалхоша.

— Цхьа саг Ленинграде инженера -механика курсашка вахийтав оаха, — йоах РАИПО председатела А. Темуркаева.

Вувцар ва юкъера дешар дийша мара воаца зIамига саг. Из цаI кийчвнча доалаш да гIулакх? Далац. Эш лакха квалификаци йола технологаш, пекараш, кхы тайпа нах. Уж кийчбаьбац.

— Районни газета тIа объявлени еннаяр оаха. Бакъда, деша ваха безам болаш саг нийсвалаизар, — яхаш бехказвувл А. Темуркаев. — Цудухьа оаха лаьрхIад тхоай къаьнарча заводе подменни балхашта хьа а нийбеш, кагирхой кийчбе.

Дувцар вIашкадоагIаш дац. Подменни балхаш де раьза хилча, деша баха, шоашта професси Iомае раьза хIана бац уж? Цхьаькха а да. Къаьнарча оборудоване тIа кийчбаьча болхлой карагIдаргдий завод хьайийллача кердачунца болх бе? ТIаккха цIаькха а Iомабе ма безаргбий уж. Цул дикагIа дац, кIомадале а бакъдар дийцача, шоашкара даьнна гIалаташ тоаде хьежача.

Из де хIанз а тIехьа дац.

Х. ШАДИЕВ.

Къахьеганза йоахача доходашца—лира къовсам

Наьха хьакъ дуараш

Дукха ха йоацаш «Известия» яхача газета тIа кепа а теха араьлар Союза Советен Къамий Советен Законодательни предположеней Комиссеша цхьана яьча заседанера «Къа ца хьегаш йоахача доходашта никъ бекха» яха отчет. Республикерча торговле хьакъехьа цу тIа аьннад: «Паччахьалкхен а кооперативни а торговле шерра даьржад нах Iехабелга, тараз нийса ца озилга, кхыйола нарушенеш елга». Уж дешаш Iалаьмате нийса доагIаш да торговлен кхачани предприятей коллективашта. Къа ца хьегаш йоахача доходий чотагIа баха а гIерташ, наьха хьакъ дуаш бола нах кIезига нийслац цига.

Дукха ха йоацаш госторгинспекце болхлой хьежар «Октябрьнефть» НГДУ ОРС торговлен юкъарча кхачани предприятей коллективаша беча балхага. 49 предприятех ткъаьннахьа торговле бокъонаш цIенхаштта телхаеш моттигаш нийслора. Дохкаш дола товараш шоай доалахьа долащ санна сов маьхаш увттадаь дар, боагIача боарамагIа кIадаш, кхачан товараш хьа ца хецаш, нахагара совлен ахчаш доахаш моттигаш нийсъелар ворхI предприяте, дефицитни товараш дIахьулддаьдар йиъ предприяте. Масала, М. У. Тангиев керте латтача шоллагIча тика тIарча продавецаша товараш дIахецача хана тараз «халхадоах». Эшадеш наха товар дIахецар гIоне деш да из. Продавеца О. Якушевас цхьа килограмм мармелад дIахеца езача, ткъо грамм шийгахьа эзар тараз.

Дукха моттигаш нийслу дефицитни товараш гуччахьа дIа ца дохкаш, уж спекулятивни маьхах дохкара хьулдеш. Цу даькъе Iалаьмате говза Iемаб А. С. Хаджимурадов заведующи волча «Хозтовары» яхача № 21 йолча тика болхлой. Цхьа бахьан доацаш дацар цу тика болхлоша подсобни помещене 285 сом мах бола хIамаш тега машина, хIаране шийтта сом мах бола хIамашта етта йиъ аьшк, кхыдола товараш хьулдаь дIаоттадар.

Цу тайпара хIама нийселар Е. Кравченко керте латтача «Одежда» яхача № 9 йолча тика тIа. КъайлагIа дIайилла уллар маIача наьха импортни пхи коч, берий а маIача наьха а кхыдола товараш. Прилавка тIа хьатIадаьхкача цу сахьате дIахьоргдола товараш дIалочкъадаь доададелга цхьа бахьан доацаш дац. Уж гIулакхаш леладеш, бола продавецаш дукха сагота бац паччахьалкхен план кхоачашъяра, цхьабакъда, уж чIоагIа сагота ба шоашта хIамилг яккхара. Лакхе цIераш яьхараш санна дола товараш цар сов мах а боахаш дIадохк. Эхь-юхь а доадаь совдоаккхаш дола ахча цар шоай киса дехк. Духхьал цхьа зулам даь Iац уж, царгара дIайолалу спекуляци...

ХIамилг яккхара кхыъ кхы никъ хержаб Т. Лидебашкивиле кулгалдеча № 9 йолча тика продавецаша а кулгалхочо ше а. Паччахьалкхено мах лохбаь боллаше хьалха ший хиннача маьхах укхаза дохкаш дар 30 тайпара товараш. Цул совгIа, къайла а яьха ядар берий колготкаш, ялх метр клеенка, цергаш цIенъеча паста 37 тюбик, румынски кроссовкаш, чешски туфлеш, кхыдола товараш.

Вай мехка перестройка елга шерра дIадоладеннача хана цхьаккха дича а ла мегаргдоаца хIамаш нийслу ОРС-а общественни кхачан предприятешка а. ХьаэцаргIья вай, масала, цхьоалагIча столове № 2 йола буфет. Цига болх беча буфетчицас Бейгуль Надеждас кIеззига мара доаца товар дIахийцача совлен бархI кепиг мах баьккхар, цхьан порцех, картофельни пюрех эшаяьр 65 грамм яр. Шийгахьа 10 грамм озаргдолаш оттадаь латтар тараз а. Цу масалаша къаьгга хьахьокх нахагара совлен ахча дахара буфетчицас тайп-тайпара наькъаш белгалдаьлга.

ЭСАМБАЕВ Махьмуд — Ма дарра къамаьл

СО ПАСПОРТА ТIА ХЬЕЖАЦ

Эсамбаев Махьмуд — искусстве наггахьа мара нийслушвоаца саг. Из, хьагучох, лаьтта тIа цаI мара воаца дунен халкъий халхараш ду артист ва. Цун хIара халхар — бIарчча поэма, хореографически новелла, цу, е кхыболча мехка культурах дола дувцар. СССР халкъа артист, Социалистически Къахьегама Турпал Эсамбаев Махьмуд вовзаш ва общественни деятель санна а. Из СССР Лакхехьарча Совета депутат ва. Тахан Эсамбаев Махьмуда интернационализмах шийна хетар дувц.

ДАС — къьнача партизана Алисултана сога оалар: «Махьмуд, Iомабелахь эрсий мотт, цо вахарах, кхыча халкъех дукха хIама довзийтаргда хьона, дикачох хьалдузаргда хьа дог. Наха а дикагIа кхетадергда Iа яхар. Вай мехкара деррига метташ бе-бе да, цхьабакъда, цхьатарра дешаш дах царна юкъе, дIаоалача хана тайп-тайпара хьахозе а. Уж—цIа, даьхе, да, нана, нраз, болх, марша воагIалва, Iадика хийла...

Тхо Грозне даха хьадаьхкар 1932 шера Нокхкача АтагIара. Цу хана са эрсий мотт иштта бекар: айдати (гIо ва) шо (фу), бесеком (когаш берзанна). Из аз-айса городе айлаюкъе Iомадаьр дар, хIаьта цул дIахо ваха са аьттув а балацар, Iа яха дика дешархо а вацар со.

ТIехьагIа хьакъал дIакхьачар са, кхетадир дас сайна хьалхара доттагIлен урокаш, патриотизма урокаш еннилга. Уж вайна массанена боча хила еза уйлаш, ваьча цIенгара санна, бералгара дIайолаяла еза. ЦIа-м тIа тхов боацаш, е тоабаь тхов болаш хила йиш я, цхьабакъда, лард ца хуле харцаргда из. Цу тайпара лард а хинна дIаэттар сона эрсий мотт.

Со эггара хьалха Америке нийсвеннача хана репортераша малагIча къамагIа саг ва хьо яхаш хеттар сога. Цар кхетамга диллача — узбекаш, казахаш, таджикаш, гуржий, и. кх. дI. — берригаш бес-бесара цIока дараш ба, Шоайчарех а цхьа баьде кхетам ба цар — ер «Iаьржа», вож — «кIай», из латиноамериканец, кхывар — пуэрториканец, къамаш вIалла лархIа а лархIац. Со советски «бес-бесарвар» вз аьнна кхайкавир. Со уж дIакхетабе велар Къулбаседерча Кавказе йолча са республике тайп-тайпара нах бахилга, цхьабакъда, массехана деьз унказа бахараш—нохчийн гIалгIайн. Аз сайх нохч - гIалгIа оал. ХIаьта тхоай мехка хулача концерташка аз цу хаттара вIалла жоп а лац, аз оал, цкъа хьалхагIа са дунен халкъий халхарашка хьажа, тIаккха шоаш кхетаргда шо. Со сай паспортага хьежац. Са концерташка хинначарна хов, моллагIча къаман республике, автономни округе, моллагIча ауле, юрта аз сай выступлени Нохч - ГIалгIай халкъа халхарашца дIайолаелга. Уж да-кх са овлаш, патриотизма хьасташ.

ХОВ сона, шоаш патриоташ ба алар чIоаггIа дезаш нах болга, пар дешаш массехана хул нийса, хоза, де дезар хьахьокхаш, тIаккха шоаш дер фуд... Хьазпаргья вэй ер формулировка: «Хьамсара новкъост, хьай республика хье патриот хилар хьахьекхадац Iа», — из да-кх газете критика ярах журналисте, е бакъахьара чулоацам бола письмо центральни органашка дахьийтачоа, е моттигерча Совета сессе хIама къайла ца хьош, бакъдар дувцачох бехи боаккхача хана оалар. Иштта дIаккаст: «Хьо во патриот ва, хьай халкъа, города, хьай моттига тIехь патриот хила веза». Массанена гу а гу, массане кхета а ду «патриот» яхача дезача деша тIехьашка гуччахьа йолча местничества гIулакхаш, е националистически уйлаш лечкъилга. Цхьабакъда, мишта гучадоаккхаргда из?

Бокъонца йола патриотизм — из кхыбараш хьай хьаькъалца бIаьхий бар да, хье духовно вIаьхий в хулаш. Национализм — кхыча культурех буту пена тIехьашка а лечкъаш, хьай культура хIалакъяр, из йокъаяр да. Культура йийлла хила еза.

XX бIаьшерено енна дукха урокаш яле а, белгалдоаккх академика Лихачев Дмитре доагтIача тайпара патриотизми национализми шоайла къестае вай Iома ца деннилга. Водар ше дика хIама долаш санна хьагойта гIерт. Патриотизм — сага дикагIйолча уйлаех цаI я. ХIаьта национализм — адамлен эггара бокхха бола бала.

Вай каст-кастта озалуш а кIаьда а оал из, лакхе аз а яздаьдар иштта, — национализма белгалонаш «Хьагучох, белгалонаш вайцига йолаш я, хIаьта из явлени ше вIалла йоацаш санна я. Ай, из-м кхоачам болаш дийша боацача, во кхетам беннача, хьаькъал дIа ца кхоачача, вай адамлен общежите предрассудкаш йоацаш баха ца Iомабеннача наькха айпаш дар, ала гIерт. Цигга сайх а ала лов сона. Хетачох, аз айса а къамаьл деш, выступленешка, е депутатски запросашка цIаккха леладаьдац «шовинист», «националист» яха дешаш. Уж дешащ-м дохьаж хьадувлаш, гIоргIа, наха хозаш метта дIа ца оалалуш да. Сона хетачох, сагах иштта цIи яккха а мегаргдац, цунна-м шийна доккха халахетар дича санна хетаргда, дош суде лургда, хIаьта судо из дарах бехи а бергба.

ТIаккха сенца къувса йиш йолаш да вай? Е национализма белгалонашца, е цун овлага хьажа деза — цу явленега шийга. Искусстверча наха майрагIа гучадаккха деза дикан гIирс тIабийха лела во.

Мехка еча гастролешка массанахьа кхаьчав со, эггара гаьнагIйолча моттигашка а кхоачаш, цкъа мо массайттаза со-се цец а воалаш, аз зийнай нийса боацача къаман сакхетама белгалонаш. Каст-кастта цхьацца дехараш деш тIаух сона мехка малхбоален районашка баха хьабаьхкача Кавказерча халкъий викалаш. Уж са харжархой бац, цхьабакъда, аз кхетадечох, СССР Лакхехьарча Совета депутат массанахьа депутат ва, цудухьа хIаранега ладувгI аз. Жалобаш массазараш я — хала да чуIе фусам лаха, бераш бешамашкен яслешкен дIатарде, алапи дизза хьалац. Моттигерча Советий исполкомашка вода со. Фуд сона цхьайолча хана хозар? «Баьхка хьаьттаб укхаза ераш. Шоай Кавказе хIана дахац шо?» Из доацаш, сай адресагIа а хезар сона уж дешаш депутаташкара, райисполкомий болхлошкара. Хьажал, ший цIерах, хьалах пайда а эцаш, шийбарий гадоах. ТIаккха сона малаш ба сайбараш наькха бараши. Лаьтта цаI да вай — советски, хIаьта цхьаннахьа гаьнна дагестанца, лезгинца, черкеса, цигаьна саг йоалаьяле, ваха хийнавале, масса шу даикха деза цох «шоайвар» ва аллалца дIаккхача? Иштта цхьа ше-шегIа хулаш санна моттигерча Iаьдала викалаша цхьайолча хана дегIайоалаю бытовой национализм. Из — эггара саденнарех, гIожаярах я, из хIара дийнахьа етталу вайх — цIагIа, школе, службе, дIаIомабеннаб цунга цхьабараш, теркал ца еш ют из.

СО дог тийша ва национализма, местничества бацилаш эггара хьалха чуйолл дерригача адамлен культура боарам лоха болча наха. Вай хьаьяй низ бола, шерра яржа йола культура материальни база — библиотекаш, кинотеатраш, концертни залаш, художественни галереяш, культурно - спортивни комплексаш. Цунца цхьана духовни маьхаленех «пайда эцара» геттара лоха боарам хоалу вайна. Кино кIезига ух, книжкаш дешац, театраш яьсса латт Юкъерча Азе. Казахстана, цхьайолча со ваьча республике а даьша-ноаноша шоай йиIигаш школе ахийтац — из-м доккха хIама дацар, халхар дар—эхь, кино яха йиш яц. Дийша йоацача йоIах мах а дукхагIа боакх. Дахаш да-кх нускалах лу урдув, хIаьта хьал долаш волчо — дийша йоацачох тоъал дукхагIа лу из. ДIахо фуд? Боарам боацаш гаьнна дикагIйоацача къаман традицешта корта беттара дукхханешта норма а хинна дIаэттад. Тамаш яле а, цох куралаш ю, ширдаьннар, къаденнар гуччахьа дIаоттаду, цох доккхал ду. Духовность ца хиларо хьахулийт патриархальщина, цунца цхьана моттигерча кIийлен тIа национализм а.

Геттара нийса аьннад М. С. Горбачева вай исторе йовзанза йола моттигаш хила йиш яц. Ший ханнахьа а аьннад! Хьажал, Приставкин Анатоле «Дошо морх бийса йоаккхаш хиннай» яха керда повесть. Вайна кIома, хала дола бакъдар. Цхьаккха а лоархIавацар советски халкъага ала, хIана, малагIа бокъо йолаш даьхар мехках бIарчча халкъаш, хIана дIадаьхад паспорташ, хIана баьхаб дукхача шерашка нах арахьа. Дегс хьайоах сога повеста турпалхочоа, автора шийна мел чIоагIа Iаткъад нохчий, гIалгIай хатар, мел чIоагIа хала лайнад цо из, хIаьта тахан цох ца дувцаш Iе а веннавац. Приставкин Анатоле повесть цIинхарча, цIечача, сагал доаллача бакъдолчох хьалийна я.

Мехках дахара атта доаца истори са сай дегах чакхдаьннад. 1944 шера, сихбенна са халкъ Iодохьийтача хана, балета солист, музыкальни комеде Пятигорскерча театра халхархо вар со. Хатар хинналга хайча Iобахьийтачарна тIехьа вахар со, даьна, нанна, гаргарчарна тIехьа. Дийтта ден-бус, щийлача, мовхьаш кхухьача вагонаца вахар. Тхо Iодаьхар Макинка яхача полустанке, Акмолинскан Боровое яхача стеаценен юкъе. ЧIоагIа щелал латтар, Корах сердал ювлача цIенгахьа вахар со, цига станционни парикмахерски хиннаяр. Цхьан къоначa кхалсаго сона бIара а хьежа, мухь техар: «Яхийта, укхазара, Iаьржавар». Арахьа вохьаве тарлуш вар со. Цу ханна гучаваьлар цун воша. Из хьачуваьлар тишача цIалга чу, цо а аьлар сога «Iаьржавар» ва аьнна, баьнда, из деча хана безаме велавелар из. Кизга делар по сона чухьажа. Паровозни кIуро Iаьржъяь бат хьатIахьежар сона. Духхьал цергаш яр кIай. Дагадехар — шин кIира юкъ йиллаяцар аз. Вошаси йишаси шоаш болча вигар со. Ялх бетта ваьхар хьаьр тIа болх беш волча эрсечун цIагIа, цунна ший воI санна хетар со. ХIана тIанийцар цо со юхьанца иштта? ТIом бар бодаш, хьанна ховра Iобахкийтача нахах дола бакъдар. Дикача наха патриот волаш хьалкхевир со.

СА искусство — дунен халкъий халхараш. Уж чоалхане а цаI шоллагIчоа тара доацаш а да. Аз массехана ях сай зрителашка — мотт акценташ йолаш хила йиш я, бакъда шоайла эбе безац французскии нижегородскии. Цхьабакъда, искусстве цхьаккха акценташ хилийта йиш яц, халхара искусствос лац Iа хьайна ловр дар, уж аттагIа де йиш йолча дахар, уж вульгарно дашхар. Керда оттаеча хIара номера аз шераш дIалу. Аз Iомаю цу халкъа быт, оамалаш, ловзараш, саг дIаволлара ритуалаш, дин обрядаш, Iомаю костюмаш, кIадаш, жаха баккхар. ХIара халхар — халкъа дог, са бокъо яц доацар даь цу халкъа халахетар де.

Нагахьа санна испанца во дувхар дийха, зигаш техха баракъа дийха а ший халхар дой, цунна къинтIера баргба. Нохч - ГIалгIайченерча советски артиста бокъо яц дика йоаца испански костюм ювха, волалуча, ког шоршабеча, кулг лостадеча нийса доацар хилийта. Аз халкъа халхарцара деррига дикагIдар хьаэц, из айса говзал гойтача мехка цIалу. Са интернационализм белгалъяла ева цигаьний, гIалгIай, эрсий, индусски, китайски, африкански халхара искусстве йола музыкан пластикаи халкъа традицеш лархIарца, уж дог-цIена лелаярца... Хьона хоалац сцена, зрителаш, атмосфера, хьона езалу халкъа стихия, хьо каравуг халхаро. Сеньор МахмудI» кхайкар сога испанцаш. — Хьо советски эрсий халхархо вац, хьо тха ва...»

Аз из реклама яр духьа дувцац. Со ала гIерт интернациональни кхетам луча искусства лоархIамах.

Са дукха новкъостий ба вай мехка дерригача халкъашта юкъе. Са цIен наIараш массанешта йийлла я. ХIаьта са девал — бIарчча интернационал.

Са цIеннана — Нина Аркадьевна — эрсий цIи лелаю эрмало. ЙиIий цIи я Стелла, йиIий воIа нохчий цIи я — Мухьмад, йиIий йоI Медина. Са подшефни хиннаб казакех хьаваьнна Владимири цин сесаг нохчо Зараи. Цар вахаре дакъа лаца са дийзад депутатски декхараш кхоачашдеш. Цар даьй цхьаккха дича з уж вIашагIкхетар хьатIаэцаш бацар. Нускалий ши воша хургвола найц ве а бенна бар, вож самбо прием а яь, кIалхарваьнна мара. ХIаьта Володяй даьдас ше яхар деш воацача виIий воIа гIехьа чарахьа лелаю шолгоара топ а кхессаяр. Депутат хиларах тарра, со ваха аийзар шаккхе дезала юкъе тоам бе. Нохчий йиIий даьша тIаIийцар къонабараш. ХIаьта казакий дезало из цхьаккха дича а де тиганзар. Са патриотически аргументаш кхоачам болаш хиланзар. Ер я-кх са цIен эрсий оагIув. Тхоца массехана дIа-хьа ухаш хьайоагIа «баба Лена», йокхха саг Кузьмина Елена Павловна. Из тхона яйзай 1973 шера, Новгороде, спектакль чакхъяьнначул тIехьагIа. ДогIа делхар, баьде а гIайгIане а яр улицаш, цигга яйра сона зонтик бе доаца йокхха саг, цхьа хIама хьттар аз цунга, гучадаьлар из са халхараш дукхадезаш йолга, къона йолча хана деиз хIанзалца са 228 спектаклага хьежа хиннилга. Мичахьара селла дукха? Укх тIеххьарча шерашка ший доккха доацача пенсе чотагIа со вах-вахача городашка, са лерагIа лийннай из. Ший зIамигача книжка тIа дIаяздаьд цо гастролей сакъердаме хIамаши факташи. Тха историк мо хиннай-кх. Из санна тешаме саг штате дIаязъе аьнна дехар дир артисташа.

Безам бац са укх заметкашка дерригне маIан вIашагIтоха а, теори ювца а. Духхьал сайна хетар, эйса уйла ер дIааьнад аз. Хьахетачох, мехка бIаь къаман юкъе хиннача, дIа-хьа ухаш лийннача артиста дIаьхача вахаре со бокъонца тийшав: вай хьакхолаш вай дегашка хиннача патриотизмал хозагIа, езагIа кхы уйла яц, из вай вахаре дикагIъярех я. Из улл советски интеонацизнализма укх чоалханеча, дукха вIаши духьаленаш йолча дунен тIа вай дикагIдола гIулакхаш чулоацача кIийлен тIа.

(«Советская культура» яха газет, 1987 шу, 19 май).

г. Грозный.

Иштта кулга цIена боацаш болх беш ба цу столове производства заведующи Хашуева, кассир Негаева, повар Тазабаева. Цар цхьан клиента дIахийцача юача хIамах совлен ялх кепиг даьккхар. Повара Тазабаевас дIахийца плов ах бIаь грамм боабашка дулхи 60 грамм дутен эпадаь дар. Хьалхарча квартале цкъа хьежабацар столове кулгалхой. халкъа тIахьожамхой столове болхлоша беча балхага. цудухьа шоай лоIаме биса уж тIатеIIа хIамилг йоаккхаш бар.

Наха дIахецаш бола кхача эпабеш, совлен ахчан доахаш болх беш ба цхьоалагIча столове производства заведующи Н. К. Селезнева, повар - раздатчица Асхабова, буфетчица Исраилова. Цар цхьан клиентана кхача белар 20 грамм фрикадельнаши 75 грамм гарнири эпа а еш. Борщи супи хIара порцех цхьацца кепиг сов а доахаш, йохкаш яр. Сарралца болх бича духхьал из бахьан долаш а дикка шай-кай йоаккх цар. ХIаьта буфетчица ше цхьан сага дIахийнача 1 соми 85 кепиги мах болча продукцех ши сом даьккхар.

Цхьаболча торговле болхлой тIехках лета лазар да нах мичча бесса Iеха а баь, царгара совлен ахча доахилга. Уж санна бараш кIезига бац Назрановски районе а. Укх шера март бетта № 70 йолча тика болхлоша (заведующи Баркинхоева) цхьа килограмм конфеташи печенеши йохкаш хIаране тIара итт-итт грамм эпайир.

Иймдархой Iехабара дакъе шоайла барта бахаб Назрановски районерча № 59 йолча тика заведующи Я. Котиеви № 1 йолча склада заведующи С. Шадыжеви. «Юбилейное» яхача печеней килограмма мах цхьа соми 20 кепиги ба, цхьабакъда, уж тика тIа йохкаш яр 1 соми ши эппази доаккхаш. Лакхе белгалваьккхача цу шинне барта а болаш оттабаь мах бар из, даьккхар юкъа а хургдолаш. Цхьабакъда, тика болхлоша 20 килограмм печенеш ехкача хана, госторгинспекце болхлоша совцабир уж.

Иштта бахача нахагара совлен ахчаш доахаш, тараз эпадеш озаш товараш дIахецаш ба Д. Сапралиева керте латтача № 85 йолча тика болхлой, «Дружба» яхача кафе официантка Цолоева, кхы дукха бараш а.

Спекулянташца айхха бувзам а лоаттабеш, царца барта баха шоашта хIамилг йоаккхаш бола болхлой кIезига бац районерча торговни организацешка. № 2 йолча универмага «Верхняя одежда» яхача отдела заведующе Х. Арчаковас подсобни помещене яшкашта кIал лочкъаьь дIайилла уллачара гучаьлар импортни кхалнаькха юбка, блузка, кхалнаькха комбинаци, вельветови кIаьнкий ялх хачий, маIача наькха кхо костюм. Деррига а дIахьулдаь илла товар дар ялх бIаь сома маьха.

ХIана нийсденнад из? Цун керттера бахьан да тика чу хьачудоагIачен дохкачен дефицитни товарий учет ца леладелга, цхьаккха тайпа тIахьожам боацаш универмага кулгалхоша нов. Арчакова йиталга.

Цун методагIа мах беш бола торговле болхлой кхы а ба районерча торгови организацешка. Царех ба «Сельхозпродукты» яхача тика заведующи Цечоева, № 9 йолча тика заведующи Муталиев, № 89 тика заведующи Льянов, кхыбараш.

Перестройка наькъагIа вай долхача хана цхьаккха дича а ла мегаргдолаш гIулакхаш дац уж. Шендаь дIадаккха деза нах Iехабелга, тараз харцахьа увзилга, наькха хьакъах баха гIертилга. Цаккха ца хиннача тайпара чIоагIа дIадех из таханарча хано.

А. ТОВСУЛТАНОВ,
РСФСР товарий дикалан торговленен йолча инспекце Нохч - ГIалгIай управлене начальника заместитель.

Б. КОСТОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

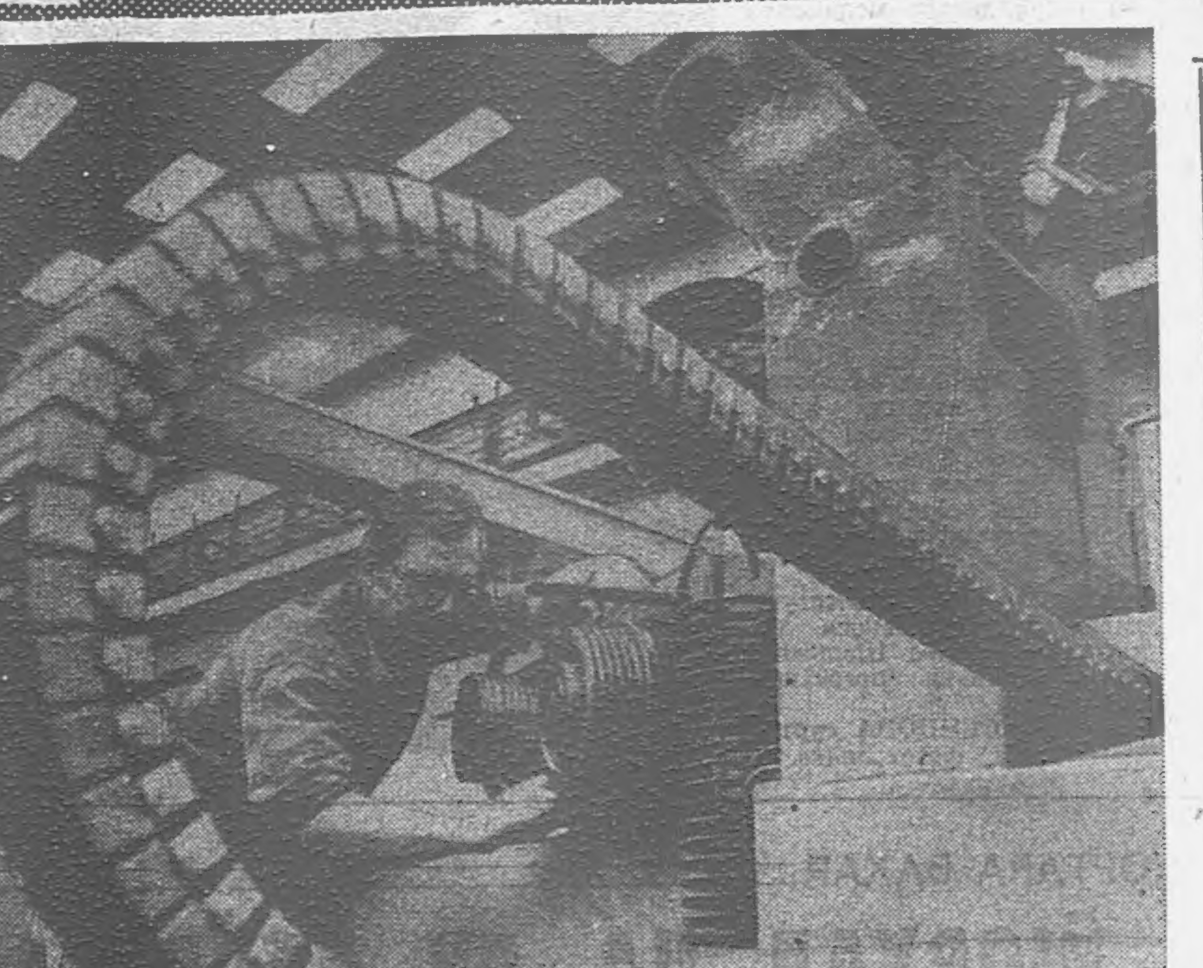

ЧССР халкъа боахама доакъошта юкъе эггара лерагIа дегIаухачарех цхьаннена — чехословацки станкостроенена укх пятилетке керда масштабни декхараш хьалхашка латт. Экономически дегIаккхувлара плано числовой программни управлени еш йола станокаш, гибки производственни линеш арахецалга кхы дIахо шерде лерхI. Станкостроене изделей ассортимент дикка кердаяккхар эггара хьалха чехословацки экономика интенсификаце дIадехарашца дунен рынке чехословацки агрегаташи технологически линеши чIоагIа хоатташ хиларца дувзаденна да. Из продукци 60 паччахьалкхено дIаийю.

СУРТА ТIА: лакхерча класса шлифовальни станокаш хьаеча ТОС — Гостиварж яхача пражски завода цехе.

ЧТК—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КЕРДА НИКЪ АВТОРИТЕТНО ЧIОАГIБАР

Иштта аьннад «Унита» яхача газета редакце хаттарашта жоп луш М. С. Горбачева даьча къамаьлах вовзаш волча итальянски общественни деятела, машара, халкъашта юкъера культурни бувзамаши доттагIали дегIадоаладара тIехьарча къаман комиссе кулгалхочо Антонию Пандишна. Цу тайпара лоархI КПСС ЦК Генеральни секретара итальянски журналисташта енна интервью дунен тайп-тайпарча мехкий кепайоазон, радио, телевидене дукхкхача отклик кашка хIанз. Политически общественни деятелаша, обозревателаша белгалдоах, хIанзарча ханара лоархIаме проблемаш гуччахьа а духьала а хьаювцаш советски кулгалхочо даьча къамаьла шоаш боккха лоархIам белга.

ЧIоаггIа теркам тIабохийт цар герзаш дIадахара, термоядерни тIема кхерам кIезигбара, планета цхьаццайолча регионашкара кхохкам мелбара дешаех М. С. Горбачева дийцачоа. «М. С. Горбачева шоа луш даьча къамаьлах бокъонца машар безаш хилар ходелар сона. — аьннад ТАСС корреспондентага вовзаш волча американски общественни деятела Чарльз Хайдера. — Могаю советски инициативаш, де лерхIар — ядерни доаца дуне хьаделга йола». Укх тайпара да Колумбе профсоюзни объединене кулгалхоех цхьаннена Густаво Осорнона хетар: «Тхо, латиноамериканцаш, догдоахаш да, Советски Союзо предложени еннача тайпара Европера ядерни герз дIадакххарах лаьттан тIара ядерни герз дизза дIадаккхара тIадерзадаь ядерни державаша деча эффективни гIулакхий юкъиг хинна дIаоттарга».

Пресса теркам чIоагIа тIаозаш хIама хилар интервью эцача хана вай мехка хулаш латтача хувцамий, советски общества ерригача сферашка еча перестройкаи демократизаци процесс ювцилга. Из цхьа бахьан доацаш дац—хIанз Малхбузехьа чIоаггIа теркам тIабахийта хьожаш ба советски кулгалхой балхага, советски общества вахара цунах фу хила тарлу, цунах дерригача дунен процессана фу хила тарлу яха прогнозаш а уттаеш. Из иштта долга хьахьокх СССР-ера хоамаш газетий хьалхарча оагIош тIа кепаеттaш хиларо, радиои телевизионни хоамашка лоархIаме моттиг дIалоацаш хиларо. «Интервью эцача хана, — яздаьд «Республика» яхача итальянски газето, — дийцад тIеххьарча беташка СССР вахаре хулача цхьадолча лоархIамеча хувцамех». Газето белгалдаьккха ма хилара, «керда лоархIаме КПСС ЦК Пленум е кийчлуча хана М. С. Горбачева дIакхайкадаьд Москва тIатеIIа хувцамий наькъагIа гIоргIйолаш йолга». М. С. Горбачевца хиннача беседе дакъалоацаш хиннача «Унита» яхача газета керттерча редактора заместитела Р. Фоас белгалдаьккхад, «интервьюс новкъостал даьд СССР-е кхоачашъе лерхIача йоккхача уйлай идея хьагучаяккха», аьнна.

ЯДЕРНИ ЛЕЛХАМАШ: СССР-ан США-нен ЮКЪЕРА ГIУЛАКХАШ

Укх деношка Женеве хьайийллай ядерни лелхамаш совцадара дешашта болча экспертий советско - американски переговорий аргIанара — пхелагIа — раунд. Алхха эксперташ мара хIана бац, хIаьта алхха «дешашта» бараш мара хIана бац? ГIулакх сенах латт аьлча, из латт, проблема къоастаяра наькъаш СССР-ей США-и бе-бе хиларах. Советски Союз тIатеIIа а деррагIа а тIехьа я ядерни герзашта тохкамаш делга дизза а цIендаь а дIадаккхара хьакъехьарча йиззача масштабегIа йолча переговорашта. Цхьабакъда, США-с яхар хьал а лоацаш, СССР духьала яц этапегIа уж переговораш яра а. масала, частни дешаех йола американски предложенеш а ювцаш, ард вай, масала, ядерни лелхамий низа «порог», шера мел дукха лелхамаш хила йиш я, ВIашагIкхийттача Штаташа ратификаци янза долча 1974 а 1976 а шерашкарча договорий кхел санна дараш. Цу тайпара бола вай никъ переговорий хьакъехьа партнера хетар теркал деши цунца цхьана принципиально де лерхIачох юха ца йоалаши — моллагIдола ядерни тохкамаш дехкаргдола договор кийчдара йола Советски Союза позици конструктивнии гибкии хилар хьахьокхаш хIама да.

Из иштта дале а хIанз укх сахьате ВIашагIкхийтта Штаташ цу тайпарча йиззача масштабегIа йолча переговорашта чIоаггIа духьала я. хIанзарчоа кхоачам хургбар мел низ ба хьожаш, ядерни герза лаьттан кIал деш дола тохкамаш юхаозийта лаьрхIа дола, машара гIулакха ядерни лелхамаш дара регламент оттаеш дола 1974 а 1976 а шерашкарча договорашка хьежача, ала гIерташ. ВIалла хьашт долаш яц Вашингтон проблема этапегIа къоастае а, ядерни лелхамаш цIендаь дIадахар цхьа ший тайпара геттара гаьнарча хана де деза хIама а лоархIаш.

Фуд бахьан? Из атта хьагучадоалл. США хIанзара администраци ядерни лелхамаш дехка ловш яц, хIана аьлча тохкамаш — из ший тайпара ядерни герзаш Iоаделга сихдеш дола хIама да. Цар новкъосталца обработка ю кердача тайпашта а цу дукхха нах хIадакбеш долча герзий тайпашта а, хIаьта иштта. йолаш йола системаш эргаьха тоаяра а. Тохкамаш деш ца хилча, ядерни герзаш Iоаделга тIехьагIа де йиш йолаш хургдацар. Из иштта дале а США-с хIанз леладеш дола гIулакхаш «кхоалагIча ноахалагIа» дола ядерни герз хьадара, тIадерзадаь да, цу даькъе— «седкъашкарча тIемий» программа доазонашкара дар а долаш.

ХIаьта а США администрацена тIехь - тIехьагIа халагIа хулаш доагIа ший конструктивни йоаца позици лорае дунен общественноста хьалхашка хинна ца Iеш, чIоаггIа герзаш Iоадара политикана еш йола духьале айлуш йоагIача шоай конгрессана хьалхашка а. ТIехьтIехьагIа дерригача мехкашка дукхагIа болча наха кхетаду ядерни кхерам дIабаккханза баргбоацилга.

ПЕРСИДСКИ ЗАЛИВ — «МОЛХА БЕШКА»

Доагаш дола низа кIалдела молха бешка санна лаьрхIай Персидски залива район цхьан французски газето. Иранаи Иракаи юкъера тIом михьара баьнна латташ ба, хIанзле а миллион саг совгIа нах боабаьб, шинна а мехка экономика кIийле толхаьяй. Цхьабакъда, молха бешкаца из тарде гIертар нийса да, хIаьта из бокъонца иштта долга дерригача дуненга цIаькха а дIахьекхад тIеххьарча деношка хиннача событеша.

«Сагот ма де, мама... заливе гIолла 20 узел сиха лелача тхона нападени ергья, аьнна кхера везаш дац... Тхо-м вахте а цхьа бахьан мара латтац». Уж да 23 шу даьннача американца Крис Деанджелиса письмо тIара мугIараш. «Старк» яхача ракетни фрегата тIа радарни установка оператор хиннав из. Письмо ший даймехка, Нью-Джерси, дахьийта кхийна дац цун, хIана аьлча 17 мае вийнав из, цунца 36 моряк а вувш, «Старкана» 12 миль гаьна патрулировани еш хиннача ирански истребитела тIара техача ракето доходадьд нема.

«Старк» яхача фрегата хиннаро къаьгта хьахьокх планета йоккхача регионе, дерригача дунен тIа ца хуле а, ца ховш, е гIулакх тесса дитача мел доккхача зуламага кхача тарлу. Ца ховш хинна хIама из долгах дувц юххьанца иракцашеи американцашеи даьча тохкамаша. Цу тайпара ховш хула гIулакхаш хIара ди тIехьагIа дукхагIа хул Персидски заливе. Пиратски хьисапе советски сухогруза ирански катераша нападени яр, норвежски танкер тIа цIи ялар, «Маршал Чуйков» яхача советски танкера борта тIа иккхача мина даь зе, — иштта я шин дени-буси хиннача зуламай перечень.

ХIанз залива зонерча американски кемашка приказ кхаьчад атака хургхиларах дегабуам беш моттиг нийслой, тIом болабе, аьнна, кхыча дешаша аьлча, — хIанз царна бахьан да герзаца гIулакхашта юкъегIерта. Цу тайпара, ирано - иракски конфликтана юкъе дакъалацара йола таронаш США кхы а совъяьннай. Дувца а эший из, духхьал цу Тегеране, масала, гуччахьа тIахьех тIом бе, малагIа байракх тIаягIаш кема из да теркал ца деш. Цигара хьал михьара дозхараш да американски администрацен цхьаболча ирански кулгалхошен ворхI шера латта конфликт дIа ца йоалийташ леладу гIулакхаш.

В. ЧУКСЕЕВ,
В. ЧЕРНЫШЕВ,
М. КРУТИХИН.
(ТАСС).

АНГЛИЙСКИ КАЛЕЙДОСКОП

ЭКОНОМИЧЕСКИ БОТАНИКА ЦЕНТР КЬЮ Я

Лондона пригороде Кью XVIII-ча бIаьшере хьаяьча Королевски ботанически беша, из хьакхеллача Джозеф Бэнкса цIерагIа экономически ботаника центр хьаяьй. Укхаза медицине, дааре, иштта промышленносте баьцовгIаех пайда ийбара хетаяь выставкаш чакхйоахаргья. Цхьан ханна цунах 70 эзар совгIа йолча баьцовгIа коллекцеш, ши шу даьлча компьютерни дискаш тIа дIаяздаь даргдола баьцовгIех дувца книжкаш, информацеш лелаяра лаьрхIа моттиг хургья.

Кьюера Королевски ботанически беша хIара шера цхьа миллион саг воагIа. Царна юкъе кIезига бац Iилман балхаш дара ухаш бола доазол арахьара Iилманхой, хIаьта кердача центро цар теркам тIаозаргхиларах шеко яц.

ТЕЛЕВИДЕНЕ — 50 ШУ

1923 шера аьхки шотландца Джон Бейрда «Таймс» яхача лондонски газета тIа укх тайпара объявлени елар: «Проводаш а доацаш хIама хьахьокхара передача. Болх бергбола модель хьаеча изобретатела новкъостал эш (финансови а доацаш)». ГIончаш корабир, хIаьта Лондона къулбаседен даькъе гув тIарча особняке болх дIаболабир.

Мехка телевидени хьакхеллар Бейрд вар, цхьабакъда Би-би-се эггара хьалха «Маркони» яхача кампане вIашагIъехка моделаш дикагIа лаьрхIаяр. Изобретатела итт шу совгIа йолча хана ший аппараташа беш бола болх Iилманхошка, журналисташка, промышленникашка дIахьокхаш лелавийзар Би-би-се мога ца беш хиларах, тIаккха юххера тIанийцар цо из. 1936 шера ноябре цо ший хан-ханнахьа телевизионни передачаш чакхйоахар: цу хана уж хьалоацар шовзткъе километра радиусе йиъ бIаь телевизоро. Цу хана телевизорех бIаь фунт стерлинг доаккхар, хIаьта цу ахчах автомобиль эца йиш яр.

Кердача информаце средствана теркам тIабахийта лерхIаш саг вацар, шу тIехьа Георга VI-чоа короная ярах йола передача вIашагIйоллалца. Цхьабакъда, шоллагIа дунен тIом болабаллалца йолча хана политикаши артисташи телевидени вIалла теркал йицар.

ХIанз мехка 30 миллион телевизионни приемник я. Юкъерча статистически даннега диллача британцо кIира юкъера 21 сахьат телевизора хьалхашка доакх. Би-би-си хIара шера бIаь мехкага, цу даькъе Советски Союзага а ший программаш йохк, цар юкъера лаьрхIача 12 эзар сахьата ниисса ха дIалоац. Царна. юкъе я британски телевидене шовзткъеи итт шу дизара хетаяь «Гувна тIара Iовдалаш» яха цIи йола программа а.

ИШТТА ДIАЙОЛАЯЛАР «ЛЛОЙД»

«Ллойд» яхача цIи хезача страховни компане 300 шу дIаьха дола истори довза йиш я лондонски Сити яхача моттиге официально хьадийллача цун кердача хIанзарча здане. Из Iоййллар XVII бIаь шаре кемай, мовхьий цхьадолча даькъа страховка елга дIадоладаьча цхьан кофейне дас Эдвард Ллойда.

Укхаза йоаржаьча массазарча выставко чулоац кофейне зIамигдаь копи, цунца я кофе хьаж а, гаьнна хьалха хиннар юха керда доаккхаш йола магнитофонни запись а. Туристаштен хIама ха безам бараштен лаьрхIа галереяш хьаяьй, цу тIера цар юкъера майда 9300 квадратни метр йолча зале беча балхага хьажа йиш я.

«Ллойда» хIара шерара оборот 6 миллиард фунт стерлинг хул. Цу компане болх беш ва 29 эзар саг, царех 5 эзар Великобритане доазол арахьа болх беш ва.

Лондон Пресс сервис агентства материалегIа. (АПН).

«Се мел вах укх денга кхача гІийртав со»

А. Шалькова институтера дІаяхача шоллагІча дийнахьа хирурга мишта хет, аьна — ТАСС — корреспондента шийга даьча хаттара ништа жоп делар Шумаков Валере.

...12 марте СССР Минздрава трансплантологен искусственни органийн Іилматохкама института пациентка кхыдола дог оттадеш операци йир. Сашийна юха а вахара ираз далар института цун директор, хирург, СССР АМН член-корреспондент Шумаков Валерий Иванович керте латтача специалистий группо.

— Сашийна веннача къонахчун дог оттадир, — дувц В. Шумакова. — Пхе сахьата совгІа йолча хана яь операци кхы хІама ца талхаш чакхъяьлар. Унахочоа из йира схема тха институте отта а яь нийсъяьй октябре хьалхара дог оттадара операци аьттув боацаш чакхъянначул тІехьагІа.

Шумаков Валере белгалдаьккхар, зІамигача заьлзача йиІий денало медикашта новкъостал даь хилар. Сашас корреспондентага ше саготдаьлгах, цхьабакъда чоалхане операци майрра ла кийча хиларах, из дика чакхъяргхиларах ше тешарах бола хоам бир. Цигара дикагІа а хинна арайоалача дийнахьа института ерригача персонало накъайоаккхаш Саша бохам баьнна яр. Іадика ювцаш цо аьлар:

— Баркал хилда шоана массанена операци ярах, дика хьажарах, оаш сона мел даьчох! ХІанз са шиъ да яь ди: хьалхардар — Архангельски областе 27 шу хьалха, шоллагІдар укхаза, Москве...

СУРТА ТІА: института директор В. Шумаковн цо дарба деш йола Шалькова Сашан салаІа арабаьнна лел.

А. СЕНЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТІеххьара гургал

БІаьстан зизаш бе дехка, шоай дик-дикагІдола барзкъа тІадийха кийчбеннаб Грознерча № 15 йолча школа-интерната дешархой. Иразе дел цар бІаргаш, безаме детталу дегаш. Укхаза ба цар хьехархой, воспитателаш, дай-ноаной, базови предприятей викалаш. Уж тахан вІашагІкхийттаб 1986 — 87 дешара шера тІеххьара гургал тохара хетаяь линейка чакхъяккхар духьа.

Из дІайолалу выпускникаша школьни байракх нийслагІча класса дешархошка дІаяларца. Цул тІехьагІа лоацца къамаьл ду директора Льянов Іумара Бориса.

— Хьамсара выпускникаш, — аьлар цо, — тахан шун вахаре цхьаькха хІаманца нийсде йиш йоаца цІей да. ТІеххьара бекаргба шоана школьни гургал, дІадолалургда къахьегамах, дукхача йоакхонех диза вахар. Цхьабакъда, цІаккха йиш лургьяц шоана шоаш деша даьгІа моттиг, миччахьа кхачарах, моллагІча лакхален тІа довларах укхазахьа латтаргба шун бІарг. Укхаза безамегІа детталургда шун дегаш. ГІоза хилба, новкъостий, шун вахара никъ!

Дег тІара доагІа дІайха дешаш оал иттлагІчен бархІлагІчен классий дешархошка завуча С. З. Мирзоевас, школа-интерната хьалха директор хиннача, хІанз пенсе яьннача Ф. В. Магомадовас, выпускниккий цхьоалагІча классе хиннача хьехархочо С. А. Измайловас, воспитателаша Н. У. Майсинговаси Р. А. Датуковаси.

Шоаш хьалхехебаьрашта, шоашта дега йІовхали сердали еннача хьехархоштен воспитателштей баркал оалаш къамаьл ду бархІлагІча класса дешархочо Осмаева ПаьтІамата, выпускника, школа - интерната дикагІволча дешархочо, школьни комсомольски организаце секретара Нальгиев Висита.

Каст-каста хоз укхаза Муртаева Мадинай, Рыжнова Нинай, Гамаев Идриса, Шаипов Артура, кхычар цІераш. Из тамаш а яц: уж ба тІехдика дешаш хьабаькха дешархой, общественни вахаре хьинаре дакъа лаьцараш.

Бек тІеххьара гургал. Из да, иттлагІчен бархІлагІчен гІерт 1-ча класса дешархо Кокаева Бирлянт. Цхьабакъда, итталагІчен бархІлагІчен классий дешархой дІабаха сихлуш бац. Кастта экзаменаш я.

М. МУРАТОВ.

ЮРТАРА ВАХАР

ЙІОВХАЛ ЦА ЛУ КХУВРЧАШ

Малгобекски районе эггара къонагІчарех я Вежарий яха юрт. Дукхача къамий викалаш бах укхаза. Царех дукхагІбараш моттигерча «Луч» яхача совхозе къахьегаш ба. Тахан чІоагІа ира латт цар культурни хьашташ кхоачашдара дош.

Цкъа-дале, Вежарий яха юрт тоъал гаьна я районни центра, шозлагІа-дале, Іаламате во да укхазара Малгобеке, кхыча моттигашка долха наькъаш, Іай геттара деха, дІа-хьа ваха йиш йоацаш хул уж. Йодаш-йоагІаш машина ца кхете, рейсови автобус а яц лелаш. Цудухьа дукха тІера бац укхазара нах кхычахьа бахара-бахкара. ДукхагІйола ха е совхозе балха е цІагІа йоаккх цар.

ТІаккха фу дергда мукъача деношка, йІаьхача сайренашка, цІейш долча хана? Цигга дагабох юрта цаІ мара боаца культура кхуврч — клуб. Шеко яц, нагахьа санна цун болхлоша тІатеІа болх бой, юртахошта пайда болаш салаІа моттиг хургья. Иштта хила а деза из-м, укхаза хІаьта а.

Цхьабакъда, цох дог доахилга дохадеш дар тхона юртарча клубе дайна сурт. Наха хьахьекхадецаре, клуб ма йий аьнна, сага дагадохаргдоацача лохача, готтача цІалга чу я из. Хьалхашка хьалтеха из фу учреждени я хьахьокхаш цхьаккха трафарет яц. Массанахьа бІарг лохкаш чакхдаьлча болх маца дІаболалу, чакхбоал, перерыв йола ха малагІа я хьахьокхаш цхьаккха йоазув корадинзар тхона. Цхьан бесара яцар арахьа теха кІир, цудухьа клуба пенаш харцахьа-бакъахьа хьадаьча шахматни улга тара лестар.

Техничка мара кхы саг вацар чухьа. Бакъда, цунна а хацар клуба болхлой маца хьабахка беза, цар балха ха маца чакхйоал.

Теркам тІабахийта хьежар тхо укхазарча оформленега. Из дІайолалу «ТІема ветеранаш» яхача йоккха йоацача стендаца. ІажагІденна сурт мара кхы хІама дац цу тІа, лаьрхІа экспертиза ца яькхача кхеталургдоаца йоазув кІал а долаш. Берташа ка йийттача санна я «Къона бІухой» яха шоллагІйола стенд.

Цецдаьхар тхо цу къело. Мишта мегаргда йоккха тІема традицеш йолча, дуккхача советски салташа Даьхе лораеш шоай вахар дІаденнача моттиге цу тайпара кегар баллийта. Цхьаккха деце а, лоаллахарча школера бераш а ма хулий укхаза. Царна малагІа кхетам лургба цу гІулакхо?

ТІаккха тха бІарг тІаотт «Машар хилба лаьттанна» яхача монтажа. Из журналаш тІара хьа а доахаш, пена дІатІалетадаьча тайп-тайпарча суртех латт. Царех цхьадараш шозза-шозза нийслу.

Дукха ца говш ена хьаьттар клуба худрук Инажаева Тамара.

— Маца дІаболабала беза хьа болх? — хьаьттар оаха цунга.

— Ийс даьлча, — шек дІа йоацаш жоп делар цо. ХІаьта цхьан сахьата ше тІехьайисар мишта нийсденнад хьала тиганзар. Ховш дацар цунна клуба заведующи балха хьа ца яра бахьан а.

— Ремонта гІулакха районе яха хила еза из, — аьлар цо.

Т. Инажаевайца къамаьл деш шаьра гуш дар худрука ший балха специфика ца йовзилга. ХІама кораданзар цунна кружкови балхах, художественни самодеятельностах, агитбригадах, кхыйолча мероприятех ала. Цо хьахьекхар тхога клубера музыкальни инструменташ: дахчан пандар, аккордеон, гитара. Из да-кх иллешн халхараши дезачар деррига «герз»!

Аьттув баланзар тха клуба балха планага, даьр дІаяздеча журналага хьажа. Мишта ду из, нагахьа санна уж вІалла доацаш хилча... Худрука хацар уж мишта кийчде деза а уж эшаш дий а.

Кастта аьттув баьлар тха заведующеца Солтукиева Лидайца къамаьл де а. Шоай коа наІарга латтар из. Тара яцар клуба кулгалхо балха яха кийчъеннача сага.

— Хьо балха моттиге хила еза ши сахьат гаргга ха ма йий, — аьнна дагадохийтар оаха цунна.

Цхьан юкъа уйлаш еш а лаьтта, бахьанаш леха йолаелар Л. Солтукиева. Цу тайпара хІама тахан мара нийсденнадац ала гІертар из, дІайолае еза ремонт ювцар. Цхьабакъда, тамаш йолаш дар кхыдар — клубни болх дика бовзаш яцар из. ДІа мел денна хаттар жоп доацаш дусар. Цунна довзацар юртарча къахьегамхой, кагирхой, дешархой салаІара хьалаш, уж тоадара фу де деза хацар. Даьсса кулгаш деце, клубо болх белга хьахьокхаш кхы хІама дацар Л. Солтукиевайга.

Кхы дикагІа хьал дацар Малгобекерча А. С. Пушкина цІерагІча участкерча клубе а. Цига худрук А. Магомадова яр балха. Духхьал я алийта оттаяь яр цо тхога хьахьекха план, хІаьта баь болх дІаязбу журнал доацаш дар. Ховш дац кружокий занятеш хиннай е хиннаяц, цига дакъа лоацаш масса сага.

Клуба материальни базах вІалла дувца а дезац — из ледара я. Кхоачам болаш да аьнна хет ер масал: тахан — кхоана дІайолае езача ремонта эша гІишлон материалаш хургйий ховш дац.—Уж лаха района культура отделе яхай яхаш яр клуба заведующи Р. Агиева. Из иштта да е дац ха аьттув баланзар. Цхьабакъда, кхаь сахьата из балха тІераялар бакъдар.

ХІана нийслу района культурни вахаре цу тайпара кхоачамбоацараш? Сердали йІовхали хІана яц культура кхуврчашка? Цу хаттарашта жоп лаха дахар тхо района культура отделе. Клубни учреждений болхлой спискашка хьежача гучадаьлар кхоачамбоацарий бахьан. Кертерча даькъе из цу сфере йоаггІаш йола кадраш тоъаш ца хиларца дувзаденна дар. ЛаьрххІа дешар дийца боаца нах дІахьежабу отдело клубашка, культура цІеношка. Масала, лакхе бийца А. Магомадова, Л. Солтукиева, Т. Инажаева школьни образовани йолаш мара бац. ХІаьта тІеххьарьяр бархІ класс яьккха я! ТІаккха тамаш е езий, музыкальни, хореографически, массовика говзал эша культболхлочун гІулакх цар талмастта леладарах, къахьегамхой, кагирхой, берий салаІар доаггІача тайпара царна вІашгІехьдаккха ца харах?

Лакхе йийцача учреждешка хинна Іац кхоачамбоацараш. Ер да цхьаькха масал: Дукха ха йоацаш Долакоарча районни культура ЦІагІа чакхдаьлар керда, даьча берашта торжественни регистраци яр. Динача, вишача гІулакхах нах беларгбола хІама дир укхаза. ХІана? Массехк бутт хьалха даь, бер дарах дола тешалаш дІанийца дола бераш дар регистраци е доаладаьраш. Уж тешалаш ноаношкара хьагул а даь «торжественно» шозлагІа дІаделар. — Моттийта, духьхьал болх беш ба алийта даь хІама да ца аьлча, кхы фу арга цох...

Цу ДК директор Мамергов Салим юртбоахама техникум яьккха ва. ТІаккха тамаш йий цунна болх лертІа бе ца хар? Раьза боацаш дувц юртарча наха шоай культура кхуврчах. Лекъад цига цхьан хана кІеж йоахаш хинна вахар.

Шийна ца ховр де йиш яц цхьанне а. Шийна хьалхашка латта декхараш ца довзача «кулгалхочо» пайда ца эцаш ют клубни балха дукха а формаш. Кердадар лахац цо, наха кІордадаьр дІадаккхац. Болх тоабе безам ца хилар дац из, мишта тоабергба ца хар да.

Мишта нийсденнад района клубни учреждений кадраш кийчъяра дош ханнахьа йоакхо ца еш дисар?

Из хаттар дир оаха КПСС Малгобекски горкома пропагандай агитацей отдела заведующега М. Боковга.

— Ховш ма хиллара, — аьлар цо, — боахама кулгалхой декхарийла ба нах культпросветучилищашка, культура институташка деша хьежабе. Уж ба деша бахараш та стипенди тела дезараш а. ХІара шера из дар дехаш письмош кхухьийт оаха РАПО, совхозий кулгалхошка. Бакъда, хувцалуш хІама дац. Ахча дац, яхаш бахьанаш а доахаш, цу гІулакха юстарбувл уж. ХІаьта кулгалхоша шоай декхар кхоачшдаь цхьаь цаІ масал доаладе йиш йолаш вац со.

Уйла яйташ да уж дешаш. Хьагучох, горкомо а доаггІача тайпара хьадехац боахама кулгалхошкара клубни кадраш кийчъяра гІулакх сихха тоаделга, цу хьакъехьара кхоачамбоацараш дІадоахилга. Гаьнна дІаэтта хьеж цу проблемага культура отдела заведующи М. Танкиева а. Кхетадац-те цар шоаш еш йола мело районерча беррингача культура балха Іаткъалга.

М. КАРТОЕВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

СПОРТ

ФУТБОЛ

ДІадахача кІирандийнахьа С. Орджоникидзе стадионе ший аргІана вІашагІкхетар чакхдаьккхар Грознерча «Терека». Из лайзар Черкесскерча «Нартаца».

Майрра ала йиш я из матч укх шера вай футболисташа чакхъяьхарел дикагІъяр я, аьнна. Хьалхарча минуте денз хьаьший наІарашта тІагІертар уж. Хьалхарча тайме а шоллагІча тайме а шишша бургац чутехар терекцаша, шоай наІарашка цхьаккха чуйитанзар. Ераш ба бургаций автораш: Ю. Белоножкин, О. Гладкий, І. Садаев — шиъ.

Дика лайзар вай вратарь Р. Садыков а; цо цхьайтта метр гаьнара теха бургац хьалацар.

М. ЭРЗИЕВ.

«СЕРДАЛО»
ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАР!

Нагахьа санна «Сердало» газета йолча Хьа подписка ха июнь бетта чакхйоалаш яле, юкъагІа ца а доалаш газет дІанийдергдолаш, ший ханнахьа 1987 шера шоллагІча ах шера подписка йІаьхъелга чакхдаккхар дех оаха Хьогара.

«Сердало» газета редколлеги.

ТЕЛЕПРОГРАММА

26 МАЯ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — М. Горький. «Варвары». Союза ССР. Паччахьалкхен ЗІамигача театра фильм-спектакль.
10.55, 16.00, 17.00, 19.30 — «Кердадараш».
16.15 — «Юха йист хила, зурманчаш!».
17.00 — «Кердадараш».
17.05 — «Эрсий къамаьл».
17.35 — «Бес-бесара къоаламаш». Мультипликационни фильм.
17.45 — Исторе урокаш. Телевизионни журнал.
18.30 — «Денна тІехьа ди». «Парте райком эргалоний хьалашка». 2-гІа ди. «Райком Іомалуш я».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Вай беш».
19.40 — «Конструкторы XXI века». РСФСР сердалон министра Г. П. Веселова интервью.
19.50 — «Анонимка». Телевизионни спектакла премьера. Автор — С. Михалков.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Самые, самые разные встречи композитора Родиона Щедрина». Фильм-концерта премьера.
Перерыв йолча хана (22.45)— «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Юртара боахам». Киножурнал.
8.35, 9.35 — Физика. 7-гІа класс.
9.05, 13.30 — Французски мотт. Іомабу 1-гІа шу. II-гІа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар».
10.35, 11.35 — Истори. 6-гІа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.05 — Художественни фильм.
14.05 — «Кердадараш».
14.05 — В. А. Фаворске пхьоале.
18.00 — Кинопутешествей альманах.
18.20 — «Призвание». Р. Мальцагова телеочерк (нохчий меттала).
18.30 — Дунен халкъашта юкъера хьал (гІалгІай меттала).
18.45 — Киножурнал.
18.55 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.15 — «Бийса дакъаьла хийла шун, бераш!». «Телевизор Кота Леопольда». Мультипликационни фильм.
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Торпедо». 2-гІа тайм.
20.20 — Атеистически темаех. «Дехьевалар». Нохч-ГІалгІай телевидене документальни киноочерка премьера.
20.35 — Іилма - довзийтара фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Неудобный человек». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гІа сери.
22.45 — «Суринова Пензе». Телевизионни документальни фильм.
22.55 — «Кердадараш».

27 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гІа фильм. «За порогом Победы». 1-гІа сери.
9.15 — «Дийна Іалам».
10.15, 16.00, 16.50, 19.45 — «Кердадараш».
16.15 — БАМ-ах документальни фильмаш.
16.55 — «Дума о Ковпаке». Художественни фильм. 2-гІа фильм. «Дарз».
18.30 — «Денна тІехьа ди. Парте райком эргалонаш еча хьалашка». 3-гІа ди. «Райком дІакхайлай...».
18.45, 22.35 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Іилман вахари. Новатораши консерватораши.
19.50 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гІа фильм. «За порогом Победы». 1-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Обратни бувзам: кагирхой редакце хоам бу».
22.25 — «Тахан дунен тІа».
22.40 — Концерт.
23.30 — «Константин Батюшков». Іилма-йовзийтара фильм. Ваьча дийнахьа денз 200 шу дузаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Объективе — хьайбаш. бІехалаш». Іилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Музыка. 6-гІа класс.
9.05, 13.10 — Немций мотт. Іомабу 2-гІа шу. II-гІа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Дезала вахара этикен психологии.
10.35, 11.35 — Музыка. 7-гІа класс. ТІема шерий иллеш.
11.05 — «Кlай ладья» яха шахматни клуб.
12.05 — «Неудобный человек». Телевизионни художественни фильм. 1-гІа сери.
13.40 — М. Шолохов. Вахарен ихолламен оагІонаш.
14.40 — «Кердадараш».
14.45 — Историен оагІонаш. ЗІамагІвола воша (Д. И. Ульянов).
17.15 — «Реалисташ». Советски Іилмах дола дувцараш. Іилма-довзийтара фильм.
18.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «Йодаш я шоллагІа Ерригсоюзни...».
18.35 — Фильм-реклама.
18.40 — Экран — къонабарашта.
19.10 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Днепр». 2-гІа тайм. «Динамо» Центральни стадионера трансляци.
20.15 — «Бийса дакъаьла хийла шун, бераш!».
20.30 — «Ашарий киоск».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Неудобный человек». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІа сери.
22.45 — Гандбол. СССР чемпионат. МаІанах.

28 МАЯ

I ПРОГРАММА

ПОГРАНИЧНИКА ДИ.

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гІа фильм. «За порогом Победы». 1, 2-гІа сереш.
10.20, 16.00, 17.25, 19.45 — «Кердадараш».
16.15 — «Селхан а массаза а». Телевизионни фильма премьера.
17.30 — «Озеро Сарез». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.45 — «...Ялхайтта шу даьнем боккхагІен».
18.30 — «Денна тІехьа ди. Парте райком эргалоний хьалашка». 4-гІа ди. «ТІехье».
18.45, 22.25 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Пограничника Денга. «Даьхен доазонашка». Киноочерк.
19.15 — «Теоре дешаш».
19.50 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гІа фильм. «За порогом Победы». 2-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кинопанорама». г. Тбилисерча Ерригсоюзни кинофестивалах спецвыпуск.
22.40 — «Музыкальни ринг». А. Макаревичи «Машина времени» яха ансамбль юкъе йолаш эстрадни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Озерная быль». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Іалам Іомадар. 4-гІа класс.
8.55 — «АСУ и кино». Іилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.00 — Испански мотт. Іомабу 2-гІа шу.
9.55 — «Машинаш еча предприятей дохьаж доалача отходашта утилизаци яр». Іилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.30 — Зоологи. 7-гІа класс.
11.00 — «Наьна школа».
11.55 — «Неудобный человек». Телевизионни художественни фильм. 2-гІа сери.
13.30 — Дин политикен. Телевизионни журнал.
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — Дешархошта — физиологехи гигиенахи.
16.35—«КъайлагІа кхаж тоссар». Художественни фильм.
18.05 — «Доазъар кийчдара—ца хаддаш терко» (нохчий меттала).
18.25 — «Керда гІулакхаш — вахаре!» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч - ГІалгІайчен ди».
19.20 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
19.55 — Фильм-реклама.
20.00 — Шоама, бераш. «СелаІад» яха журнал (гІалгІай меттала).
20.15 — Мультипликационни фильм.
20.25 — Вай Ленина доттагІалца чІоагІа да. Калмыцки телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ларец Марии Медичи». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».
23.20 — «ДоттагІал» яха велогонка.

29 МАЯ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильм. 6-гІа фильм. «За порогом Победы». 2-гІа сери.
9.10 — «Обратни бувзам: кагирхой редакце хоам бу...».
9.55, 16.00, 17.20, 19.30 — «Кердадараш».
17.35 — «Илле концерт». Ленинградера передача.
18.00 — Хьалхара Московски антикварно - букинистически аукцион.
18.30 — «Денна тІехьа ди. Парте райком эргалоний хьалашка». 5-гІа ди. «Тахан бюрос соцам баьб...».
18.45, 22.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Саги закони. Припискаш яра, паччахьалкхен отчетность харцахьа лелаяра бехктокхамах.
19.45 — «Ашарий дунен чу вуга никъ...».
21.00 — «Ха».
21.40 — «ШоллагІдолча дийнахьа». Художественни фильма премьера. 1-гІа сери. (США).
22.45 — «Тахан дунен тІа».
23.00 — «ШоллагІдолча дийнахьа». Художественни фильм. 2-гІа сери.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильмай премьера: «След на ветру». «Река и капитан».
8.35 — Изобразительни искусство. Топпара искусство.
9.35, 13.15 — Английски мотт. Іомабу 1-гІа шу. 27-гІа передача.
10.05 — П. И. Чайковский. «Шера ханаш».
10.35, 11.35 — Истори. 7-гІа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.05 — С. Михалков. «Анонимка». Телевизионни спектакль.
13.45 — «Кердадараш».
13.50 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Великий почин».
14.30 — Ю. Фучиках дола дувцар.
17.15 — «Іилма-довзийтара фильм.
17.35 — Хьувкъам-87. Свеклай плантацешка.
18.05 — Госприемка: проблемаши просчеташи. (Назрановски «Электроинструмент» завод).
18.25 — «Закон. Бокъо. Мораль» (нохчий меттала).
18.50 — Мультфильм.
19.00 — «Нохч - ГІалгІайчен ди».
19.20 — Политическим экономически дешара эргалоний проект ювцаш.
20.00 — Къахьегама ресурсех боаггІача тайпара пайда эцар (гІалгІай меттала).
20.25 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Йодаш я шоллагІа Ерригсоюзни (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Л. Делиба «Коппелия» яха балет. Московски академически хореографически училища спектакла премьера.
23.30 — «Кердадараш».
23.40 — «ДоттагІал» яха велогонка.

30 МАЯ

I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Іилма - довзийтара фильм.
8.55 — Халкъа творчества шоллагІа Ерригсоюзни фестиваль.
9.25 — Россе художникаша дувц. РСФСР художниний VI съезд.
10.00 — Саг. Лаьтта. Вселенни.
11.00 — Дай-ноаной ди — шоатта.
12.30 — «Массанена а хІарамена а». Барзкъий моделей телевизионни конкурс.
13.00 — «ДоттагІле». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историен довргдоаца мугІараш. «Разведчика майраль». Художественни фильм.
16.30 — «Денна тІехьа ди». Парте райком эргалонаш еча хьалашка. 6-гІа ди. «Хьалха хьежа».
16.45 — «Радуга» яха дунен халкъашта юкъера халкъа творчествай телепрограммай фестиваль.
17.20 — Мультипликационни фильмаш: «Топ кхувсар», «Кха».
17.40 — «9-гІа студи».
18.40 — «Джамайка». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гІа сереш.
Перерыв йолча хана (19.45) — «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Владимир Высоцкий.
Перерыв йолча хана (22.40)— «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — ДІалохх ТАССР заслуженни артиста Р. Курашина (баян).
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Іуйранара почта».
9.30 — «Наьна школа».
10.00 — «Ларец Марии Медичи». Художественни фильм.
11.30 — Туркменски телевидене программа.
12.50 — «УнахцІено».
13.35 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
13.45 — Дунен халкъашта юкъера берий ди. Концерт.
14.10 — Кхоана — химика Ди.
14.35 — «Лехама энерги» (нохчий меттала).
14.55 — «СалаІара сахьаташ».
15.20 — Москва. Консерваторе Йоккха зал. Ф. Шопена музыка оагІонаш.
17.05 — «Крепыш». Субтитраща художественни фильм.
18.30 — «Фотографи да сона совгІата». ДІалохх Душан Главачека. (ЧССР).
19.00 — Дунен художественни культура. А. И. Бунин. Вахарен творчестван оагІонаш.
20.00 — «Бийса дакъаьла хийла шун, бераш!». «Никъ бита сона». Мультипликационни фильм. 1-гІа дакъа.
20.15 — Хи тІара поло. Дунен халкъашта юкъера турнир. СССР сборни — США сборни.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Къулбаседен повесть». К. Паустовске из цІи йолча повестах оттадаь художественни фильм.

31 МАЙ

I ПРОГРАММА

ХИМИКА ДИ.

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Тэлэнкуца». Документальни фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйранара почта».
11.30 — Ерригсоюзни дешара конференци. «Халкъий доттагІал» яхача журнала редколлегеца а авторашца а вІашагІкхетар.
13.00 — «Ашарий киоск».
13.30 — «Юртара сахьат».
14.30 — «Хьан улицагІа да цІей?». Москвай Петровски района культурно - спортивни балхах.
15.10 — «УнахцІено».
15.55 — ДІалохх пианиста М. Лафорес (Франци).
16.05 — «Денна тІехьа ди». Парте райком эргалонаш еча хьалашка». 7-гІа ди. «Хана денхараш».
16.20 — «СелаІад» яха дунен халкъашта юкъера халкъа творчества телепрограммай фестиваль. «ЦІи». (Болгари).
16.55 — «Тамашийна Іаж». Телевизионни художественни фильма премьера.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Из шоана могаргда. Веломобилей а, мотоциклий а керда конструкцеш.
19.30 — «Малха кІалара моттиг». Телевизионни короткометражни художественни фильма премьера.
19.50 — «Музыкен вайн».
21.00 — «Ха».
21.40 — Хьажархой дехарца. «Сага деррига дулургда». Шек лелхара дефект дІаяккхарах телевизионни документальни фильм.
22.45 — «Телехьажархочун спутник».
23.20 — «Футбольни обозрени»
23.55 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ».
8.15 — «Къулбаседен повесть». Художественни фильм.
9.30 — Дунен музыкальни культура ганзера. С. С. Прокофьев № 5 йола симфони.
10.25 — «Эрсий къамаьл».
10.55 — «Энтузиасташ эш». Телевизионни документальни фильм.
11.40 — «Баллада о двух домах». Телевизионни художественни фильма премьера. 1. 2-гІа сереш.
13.45 — Гитараца лохкача музыка концерт. Ленинградера передача.
14.05 — «Обратни бувзам: кагирхой редакце хоам бу...».
14.50 — «Испани массаза а». Телевизионни документальни фильм.
15.45 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Къамий театрий фестиваль. Г. Сундукяна цІерагІча Армянски Паччахьалкхен академически театра фильм-спектакль. В. Шекспир. «Король Джон».
18.00 — «Дийна Іалам».
19.00 — Тенниса урок. 3-гІа передача.
19.15 — «ДоттагІал» яха велогонка. г. Пушкинера передача.
19.35 — «Іаьржагіа хий ца доагІа Ленинград». Іилма-довзийтара фильм.
19.55 — Реклама.
20.00 — «Бийса дакъаьла хийла шун, бераш!». «Никъ бита сона». Мультипликационни фильм. 2-гІа дакъа.
20.15 — Хи тІара поло. Дунен халкъашта юкъера турнир. Югославе сборни — СССР сборни.
20.40 — «ДоттагІал» яха велогонка.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Тешамо денхарийла ву». Художественни фильм. (Венгри).

РАДИО

26 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Лирически ашараш.
9.16 — «Болхлочун уйлаш» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Ца малар — вахара хьисап» (гІалгІай меттала).
16.16 — 17.00 — «Производстве хьалхалаттараштa». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — «Хьалхара харш». Очерк.

УКВ

19.00 — А. Розенберга иллеш.
19.24 — Инструментальни ашараш.

27 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Халкъа ашараш.
11.15 — КПСС XXVII съезда соцамаш — вахаре! «ДоаггІача тайпара» (гІалгІай меттала).
11.30 — 12.00 — Концерт.
15.15 — «Барт болча дезале» (гІалгІай меттала).
15.35 — 15.45 — «Ден темаех».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
16.15 — «Эргалоний урокаш». Беседа.
16.30 — 17.00 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Доазъар кийчдар — юкъара гІулакх» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Нохч-ГІалгІай поэзи ашарашка.
19.30 — «Зама» яхача ансамбла концерт.

28 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «СалаІара минуташ». Литературно -музыкальни композици (нохчий меттала).
8.55 — 9.00 — Реклама.
11.15 — «Наркоманеца — къовсам!» (нохчий меттала).
11.30 — «Ханал хьалхабаьнараш» (гІалгІай меттала).
11.45 — 12.00 — «Сихдара резера — шин сменагІа болх бар».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Патриот».
16.16 — «Атеист» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
16.31 — 17.00 — Сайрийнара ашарий программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Доазъар кийчдеш латт». Репортаж (гІалгІай меттала).

УКВ

19.00 — Цугаев Супьяна произведенешта юкъера концерт.
19.45 — Лирически иллеш.

29 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Хоржамашта малкъадолхаш!». «Депутат — лахха цІи» (гІалгІай меттала).
8.50 — 9.00 — Реклама.
11.15 — 12.00 — «Нохч-ГІалгІай музыкальни культура исторецара» яхача циклацара.
15.15 — 15.30 — «Инженер — эшаш йола професси». Зарисовка (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Къовсама маятник». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — «Лектораш балха тІа».
17.46 — А. Хамхоева иллеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Лаьттан да малав?».
18.40 — 19.00 — Халхара ритмаш.

УКВ

19.00 — Димаев Саида иллеш.
19.49 — Н. Речменский. «Нохч-ГІалгІай темаех сюита».

30 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
10.15 — «Сакъердамеча талгІе тІа». Литературно-музыкальни композици (гІалгІай меттала).
10.35 — 10.40 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Дукиха хиш цхьана вІашагІихеташ санна». Яздархочун Г. Гагиева къамаьл.
12.40 — «Яздархой эргалонаши». Микрофона хьалхашка ва поэт А. Шайхиев (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Іилма-практически конференцега. «Сийлахь Октябри Нохч-ГІалгІайчене хинна хувцамаши».
15.15 — «Иллен фольклора оагІонаш» яхача циклацара передача.
16.00 — 17.00 — Концерт.
18.20 — 19.00 — «Ашарий почта».

УКВ

19.00 — Художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени.
19.30 — Мехкарий лирически иллеш.

31 МАЙ

ХИМИКА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20—12.00 — Химика Денна хетаь музыкальни программа.
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Ашарий галерея. (Илли оал Мусаева Лейлас).
19.45 — Нохч-ГІалгІай темаех йола фантазеш.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-54, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05211. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92.
Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.
Заказ № 1976.